

„IN MAREA FAMILIE A POPOARELOR SOCIALISTE, A TUTUROR POPOARELOR LUMII, SĂ SE INALȚE PESTE VEACURI TOT MAI MÎNDRĂ, ȘI MAI PUTERNICĂ SUB SOARE SCUMPA NOASTRĂ PATRIE, LIBERĂ ȘI INDEPENDENTĂ — REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA!“

Din Expunerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al P. C. R., la Congresul Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție

Proletari din toate țările, uniți-vă!

GAZETA LITERARĂ

Anul XIII, Nr. 10 (895) 10 martie 1966

ORGAN SAPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

8 pagini - 3 lei

OGLINDA BUCURIEI

Înainte vreme, primăvara își avea semnificația ei, necrisă dar trăită din generație în generație. Căminii trebuiau cum puteau prin iarnă. Își dăruiau hrana și nutrețul, petreceau sau așteptau ceva. Și-apoi, primăvara se pomeneau atinși de un duh neștiut, de grabă și de neliniște. Și ieșeau la lucru, la arat și la semănat. Munceau oamenii, de cînd dădea colțul ierbei și pînă cînd cădea bruma. Și se mai răscau din cînd în cînd. Mai dădeau foc la cite-un conac și la niște acareturi boierești. La magazii și la curți, fortărețelor acestora unde li se strîngea munca și vîlaga. Și într-un rînd, tot așa: spre primăvară, au dat foc țării întregi, țării pe care o iubeau nespuse, pe care o aduseseră prin vreme pe pămîntele lor aspre. Și-ar fi fost în stare, atunci, să deie foc și zărilor și cerului, să ardă toate, să piară, fiindcă ei ei erau spre pierit. Aproape întotdeauna erau așa, în prag de primăvară. Și-n cite-un an, măcar, toate erau stinse și cenușii, urite, pustii, iar oamenii le ardeau ochii în cap de durere și de foame. Și-atunci se răvărteau, se răscau, dădeau foc și pirjoleau, scrișnind, plîngînd aproape. Făceau ceva ce nu se potrivea cu firea lor, dar nu mai puteau răbda, fiindcă lumea — lumea moșterilor și a domnilor — se purta cu ei de parcă nici n-ar fi fost, parcă ar fi trăit pe alt tărîm. Mai răscau și ei, al noștri, oamenii, țărani, părinți și moși noștri, strămoși. Puneau osînză să sfîrșie pe țărnic și le dădeau îmbrățișări trecere liberă spre alte lumi, să nu se mai chinuie atîta. Și apoi se domoleau, de silă ca de voie bună, mușcînd pămîntul oriîntînd în pămînt de vii. Și parcă toate aveau să meargă așa, în vece, ca într-o curgere nesfîrșită, de țărîni, de pămînt udat cu lacrimi, cu sudoare și cu sînge, ca într-o ieluire nesfîrșită. Pămîntul rodea și soarele, — nemilosul l — apunea și rădărea și zilele se duceau și veneau, mereu și mereu. Gîrlă creștea ca trestia în pai și avea spicul cum e vrabia de mare. Ce folos, fiindcă grăunțele se duceau, pleceau, — mereu s-au tot dus și-au tot plecat, pe marea cea mare ori pe Dunărea în sus, spre apus, ori spre răsărit — și al noștri, oamenii, părinți și moși noștri, strămoși, rămneau cu miinile goale și cu buzele fripte, mereu și mereu. Și pămîntul țării, pămîntul ei întreg, se rotea sub soarele lumii ca un soare negru și învîrjbit, ca un diamant neștiut...

Iată însă că de la un timp, cam de prin 1944-1945, cam de vreo douăzeci și ceva de ani, — ca mari sint distanțele în timp, citeodată l — parcă s-a petrecut ceva pe undeva. S-a lscat și s-a adunat deodată laolaltă un vuiet greu, venit ca din odinc de istorie. Și-ai noștri, urmașii celor care fuseseră ingenucheați și împușcați, fără a fi înfrinți, s-au urnit și s-au pornit. Și-au intrat cu plugurile în moștile domnești, cormănindu-le fără milă, răzbuindu-i pe cei vechi, — pe cei care au intrat în pămînt la 1907, la 1889 și mai înainte, citeodată. Și atunci cînd nu erau înțeleși, ori cînd nu înțelegeau ei ceva, se scărpinau în cap, uștînd îndelung. Știau că trebuie să facă ceva, să-și croiască altă mîncă, să-și orînduiască altfel viața. Știau și simțeau, chiar dacă nu înțelegeau lămurit lucrul acesta, cum le bătea istoria la poartă, cum stătea și cum îi aștepta, nerăbdătoare. Și nu le era deloc la îndemînă, acum, că iesiseră și ei în față, vrînd-nevrînd. Și-ascultau cum se duceau zăpezile și se mai îmbunau, dacă vedeau că grăunțele nu le mai fug printre degete, nu se mai duc nici la vale și nici la deal și mai rămîn și pe la ei. Și se năpueu de vechiul țărîmure, unul cite unul sau mai mulți deodată, cum se rup bulgării de pămînt cînd sint oaple în creștere, vîind surd, topindu-se ori scufundindu-se în viitor. Și-apoi, după ce se desfăceau de cele vechi, oamenii se sculau altfel în picioare și se uitau altfel în jur. Și le pria, — începuse să le priască, de la o vreme — se îndemneau unii cu alții, se adunau unii cu alții. Și munceau împreună, umăr la umăr. Și se sfătuiu împreună, luau parte la lămurirea propriilor treburi, cu o înțelegere crescîndă și cu o gravitate pe care n-o au decît cei ce au cunoscut, de mici, asprimea pămîntului și frăgezimea ierbei. Și parcă nu le venea să creadă că sporul e mai mare și că bucuria e în creștere...

Și iată că acum, la patru ani de la încheierea cooperativării și la șaptesprezece ani de la începutul acestei munci grele și complexe, oamenii, aceiași și totuși alții, veniți de departe, din trecut și din toate colturile țării, vorbesc de trecut și de viitor, de ceea ce au lăptuit și de ceea ce vor să făptuiască de-acum încolo. Și o fac fără să clipească, firesc, ca niște stăpîni ce sint, ca niște gospodari vrednici. Așa au vorbit și s-au purtat toți oamenii care s-au perindat pe la tribuna Congresului de înființare a Uniunii Naționale a Cooperativelor de Producție, ca niște stăpîni adevărați. Marea rotîndă a pavilionului expoziției naționale a adunat laolaltă, pentru cîteva zile, într-un mînușchi pitoresc și impresionant, hărnicia și inteligența ogoarelor, pe stăpîniilor lor de azi. Oamenii stăteau acolo, în marea sală, ca la un popas pe care îl faci după ce străboți un drum greu și-naintea altuia, mai drept și mai larg. Și-și dăruiau rosturile și treburile, vorbeau de izbinzi și de scăderi, cu răspundere și cu încredere, știînd de-acum că toate depind de hărnicia și de strădaniile lor. „Stă în puterea noastră, spunea unul dintre delegați — printre altele o spunea, fără nici o pretenție — să obținem recolte și mai mari...“ O mul a mers, fără să clipească, la esență, la miezul lucrurilor, la semnificația majoră a zilelor de azi, fiindcă într-adevăr stă în puterea noastră să obținem recolte și sporuri și mai mari, să ne facem țara mai frumoasă, — să o facem să se înalțe peste veacuri tot mai mîndră și mai puternică... — să nu mai fie niciodată ca un soare negru sub soarele lumii, să fie ca o oglindă vie a bucuriei și a fericirii, expresie neștirbită a celor ce i-au dat contur și pregnanță, a strămoșilor și moșilor noștri, a părinților și a fraților noștri, a întregului popor român.

Ion LĂNCRĂNAN

credo

Argintul cuvîntelor, aurul lor, nu se încearcă asemenea monedelor din vechime, cu dinți.

Ce numismatiți, străsepozi acestui popor vor căutări chibzuit tot ce au pus în canoate pînă.

Judecători puternici, nestrămatați din drum, vor înflori, presimt, mai mult aceste mîncășuri, iar adevărul nostru și-atunci — precum acum — își va spori mîndria, peste veacuri.

Văntreb: din trecătoare patimi ce scrietele, din versuri cu iubiri mistuitoare, care vor fi pentru ei cuvintele-cheie de-a pururi proaspete, nemuritoare?

Nu mi-e greu să răspund. Voi trăi și atunci.

Auzul meu, prin fire de iarbă, ascultă-va așară. Peste sute de ani, peste milenii,

scripînii acestui pămînt vor cînta numele tău, iubire supremă și unică: Țară!

Tiberiu UTAN

am auzit

Am auzit vorbind o țară și vorbe ei ducea departe, Și-o repetau sub brăzda surdă clipcile în așteptare. Și-o urmad repetau pînă, din flăcăr spul și din carte, Și clipcile mai cădeu zăd și stela mai cădeu-ntr-oare. Și Mariea trase prin sate ca în ajunuri de oșpeți. Cu vîntul gîlgînd în ploacă, îndrăgii din canoate auz, Și scaldau lumina-n ploșuri și umbra se tăie-n birlete. Și ploșii beți chitau pe drumuri de cîntec lumea nu le

puși. Am auzi vorbind o țară ca de-un îndemna și de-o urare, Să spunem francezi să răsar, să spunem pînă să cheme.

Și apelor în limpezire și stărilor în tremurare. Și ploșilor, să-și joasă pînă peste pînăntari mai devreme.

Și rîrii se-nlîșca în pînă și pînă tremurau în rîri, Și soarele curgea-n pînăntari și din pînăntari către soare.

Se desfășeau pînă de trunchiuri și mîșii nedăptoriți cu frîri. Cum scobocau cuprînți de-acum să înceapă să-și

înfloră! Am auzi vorbind o țară, și erau vorbe de iubire. Năpăi de cuprînți chitau, numai de pînă răsucite. La mîncă dintr-o clipă și deaurile-n arcuite.

În lumina vîntului și-a pînă și-a turelilor învîlmășite. Și se pînă cu-aceste locuri cu zeii călînași de sulji.

Se ridicau înălț bărbății treziți cu-o oră mai devreme. Cînd Mariea ca în ajunuri de mîși, înfîrșia pe ulji. Să spună francezi să răsar, să spună pînă să cheme.

Ion HOREA

PÎINEA NOASTRĂ

TABELETĂ

Să adăogăm „cea de toate zilele“, că nu va trece o zi fără sprijinul ei. De copil de-a-bia înfărcat de laptele mamei, omul, care își începe viața a doua zi după leagănul în copile, trece la sinul tot alt de generos al mamei Țara.

Era obiceiul că ridicat din scutece și lăsat din brațe, pruncului de citeva luni să i se puie într-un colț de odaie un covrig. Instinctul îi șoptea „mușcă“ și noul om de mîine imbuca din covrig înția lui piine parcă făcută într-odins pentru copii, jucărie.

Am apucat un timp la tăierea la piept a piinilor mari, finite la umăr și sub bărbie ca o vioară. deprinderea ca felia căzută în-timplător din cușit, să fie repede lăuată de jos și sărutată. Era un ritual gingaș de bine-cuvîntare a unei cereri de ieriăciune ca de păcat săvîrșit fără voie. Gospodarul se simțea vinovat față de cineva, de spicul de griu sau de sfîntul pămînt care-l face nimb de aur al strădaniei pe ogoare.

Adunarea cooperativelor țărănești a inaugurat o mare sărbătoare, trebuind înscrisă în calendar.

Țăranul, țara, țarina, țărîna au fost sărbătorite la noi, unde ele se ajută împreună să dea viață de zeci, de sute de veacuri, poporului pe cit de înzestrat, pe atît vreme îndelungată oropsit. Cuvîntul nu vine bine în condei: e prea pușin zis oropsit: oropsirea venea de la stăpînii lui pe care a știut să-i astîmperă cînd, cerîndu-le pămînt, primea trîznețe de tun și gloanțe. La dușmanii dinlăuntru el a trebuit să ducă lupta și cu năvala străinilor pizmașii bucuriilor lui. Ne-a scăpat de ei tot țăranul care face și dă Pîinea. El a putut, flămînd, să-i sature pe unii cu piine și pe ceilalți cu sînge.

Am văzut copii de oraș cu „nemjoaică“, învîjînd franjezește, dar care nu puteau să deosebească în vorbire gisca de rață, că nu le arătase papă, cel din bănci și ministere și care nu le văzuse niciodată la țară, ci numai de bumbac. Vițelul și mînzul veneau într-adevăr, cumpărați la bazarul Universel, importați de la Nürenberg și Paris și oul era conceput de ciocolată. Un întreg univers, familiar țăranului de-o șchioapă, îi era strein ca și apa de Vichy sau costumele de la Printemps, cu magazine și reprezentanți la București. O viață falsă și falsificată de care acelaș țăran începea să-l vindece și l-a vindecat.

La Congres n-au participat orășenii decît cu invitații nominale, dar și adulții — intelectualii — și-au desmorțit concepțiile de tot.

Congresul a fost o întoarcere la brazdă, la sapă, la seceră și la cosit. Piinea nu o face numai brutarul, franzelarul și simigiul ca odinioară. Mașinile care duc pînă la piine sint făcute de noi și nu numai pentru noi, căci le trimitem în toată lumea și lumea străină le găsește ca fiind cele mai bune.

Ingenunchiat pe bărgane, în conflict cu nazurile împotriva grandioasei lui cazne de zmulgere cu sudorii cumplite, a sfîntei hrane din sfîntul pămînt, îi sintem datori dragostea mare și permanentă închinăciune. Țăranul e apostolul sufletului și timpului românesc. Slavă lui!

Tudor ARGHEZI

IULIAN OLEARIU
„PORTRET DE ȚĂRANCA“
(Din expoziția personală, Galerie de artă ale Fondului Plastic).

GHEORGHE
TOMOZEI

CU OAMENII

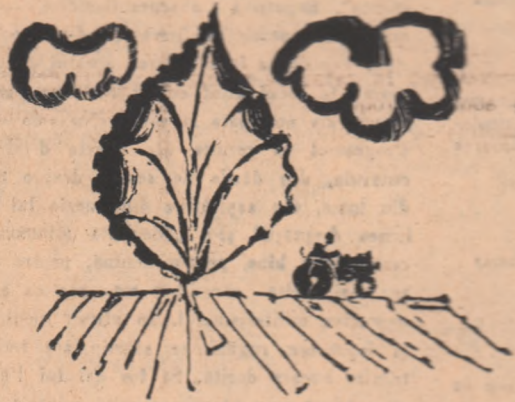
CU OAMENII

Sub sorti alunec, ars de săritare,
sub ploii rămin — fișnesc din mine fraze —
cu buzele strivite-n adorare,
răsar dintre cuvinte nepătrunse.
Desenul frunții mele sîntești voi,
de pretutindeni, oameni, și în voce
mi se strecoară veșnic glasuri noi,
prin mine năzuind să se evoc...
Cu pașii voștri peste lespezi trec,
voi odihniți pe degetele toare
și singele-ntr-al inimii trec
secunda voastră, neclintit o bate.
Ca-n lemn subțire lmi îngrop riparul,
fîința-n mii de oameni mi se stinge
și buzele-i înzăpezesc cu varul
făpturit mele celui ce m-atinge.
Apropiți-vă de mine chipul:
cu arșița culorilor, pătîndă,
vă voi răsfrînge, mișcător, nisipul.
Argint, pe pielea-ni curge. Sînt oglîndă...

ANOTIMP ADOLESCENT

Cerul
ca pluteau! supt al unei lupoice —
cîmpăta erod,
pădurea
și butre ele, case...
Temelile trozeșc, roese de terbură,
acoperișul e retezat
de pieptul palid al primelor pălșiri,
sticla ferestrelor se topește
și-n casa descoperiții
apriliu se furizează
sfîșind dantele, scobind umbre uluștă,
cearșafuri,
umplînd cu gris burta ceasului de tablă
și răvîlînd pe lespezile buclăriei
carnea vinovată a mistreților.

DESEN PE ZĂPADĂ

Nu mai știu
să mă povestesc.

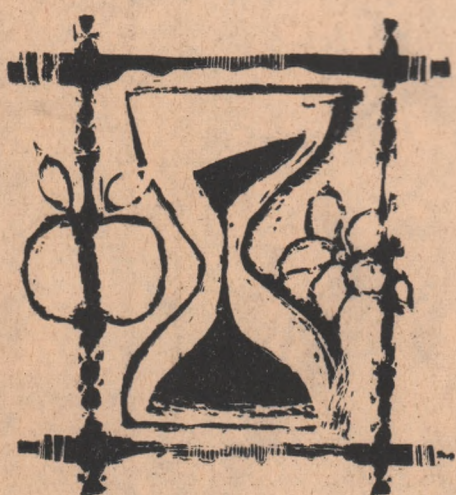
Nici boabele cuvintelor, sparte,
nici culorile,
nici lutu-amărui
nu-mi ajung.

Cîndva, am încercat să-mi fac autoportretul
din numere de telefon,
iar prima mea carte
a fost un soi de mers al trenurilor...

Mereu o iau de la capăt
să spun povestea
care sîntești voi...

RITM PALID

Mărunte morți, prin aer trec spre plante
și plantele și ele se tîrăsc
și rădăcina casei o despica
iar noi ne clătînim prin încăperi
și înțelegem că e semn de iarnă
căci orele sînt netrege, ca mere
pe care dinți străini le-au încercat
și drumul dintre galben și albastru
e mult mai greu. Doar tu mă luminezi
ca un ulei prin muchii de flacoane,
perdelele peste tristeți le cază
și-n ceasul cu nisip răstorni tîrziul...

SĂLBĂTICIU- NILE

Nu e greu să revenim în oraș,
ne-am deprins cu sălbăticiunile pădurii,
Sistem,
din tălpi pînă-n creștet — frunze.
Păul tîbutei e plin cu alune. Sistem robii
măruntiei, înfricoșătoarei havi de blăvuri
scăpărînd,
cu dinți de candel și poște aprige,
liane de nervi sensibili, subțime viclenii
și oseminte blînde. Pămînt jopînd prin
arborii,
pămînt devorînd, jărînd subtilă, lui cald
ca îndoitura genunchiului de femeie,
pămînt primordial urlînd, implorînd, udorînd,
guîșînd,
pămînt zburător,
pămînt cu burta la gură,
pămînt sinucigaș, pămînt rămas singur,
pămînt glză,
pămînt-urs,
pămînt rânit,
pămînt dragoste...
Plecăm. Trebuie să ne smulgem
tiranilor voastre, ne spunem.
Dar acasă, peste orașul de piatră
e iarnă
și ninge cu iepuri...

TORȚĂ

Nisnoarea se despica peste zare
și nu mai este nici un fulg întreg —
e o cădere de cristale rîbite,
o înghețare-a culorilor și e
un clinchet nerepetat...
Albul cade în noi
din luna golită de umbre
și-n diafanul înghet
trunchiarele ni se înalță
pe vertebre de stîlț.
Am putea să învîlmăm orșul
ca o torță-perache...

SONET

Mîna te mică, oaspete în psalm e,
ca în iconașele de tînicheș.
Genunchilor rotunzi, cu os de ston,
sonetul îl deschid, cu linii calme.
Iau degetele lungi, atîcînd de mea
și le adun în podul unei palme;
dar poezia fulgerîndă cu sudalme,
gîlcine de aur intră în carnea mea.
Între cirilice de psalm, confuze
și-adălmecatul trup, de scorțioară,
lmi suspesc culorile cunecetă,
Un fruct amar s-a despica pe buze,
se tracasă aer podul, ca de ceară
și degețe săbîrni închid sonetul...

SE DEPĂRTA

Se depărta
și cu fiecare gest devenea mai puțin,
simțeam cum cuvintele îl consumă, îl modifică,
ni se părea că ne hrănim, fără s-o spunem,
din singele celui ce agoniza
și-am fi vrut să-l înconjurăm în veghere,
restituindu-ne lui,
am fi vrut să-l facem să rămînd.
Am păstrat numai un mînat de tăcere,
atît cît să aibă vreme
trupul lui să se-azeze
în lutul alb al marilor bărbați...

contra-
punct

MĂSURA CÎMPIEI ROMÂNE

— În spațiul oceanic mai trăisem. Despre el am scris
„Căle pămîntului”. Cunoșc Cîmpia Română ca pe liniile
palmelor mele: de la talpa deslurior Istriței pînă la
Brăila, pînă dincolo de Călarăși și pînă la Olușiu. Braz-
dele Golfstreamului se sfîrșeau rotunde, ca pămînturile
nazale spre Urziceni. Desert. În plin Atlantic, aveam sen-
zația că la orizont nu ceata despica se clătina într-o
parte și alta a soarelui, ci lanurile de porumb devastate
de cules și toamnă. În acest sens, n-am plecat nicăieri.
— Un fel de „voyage autour de ma chambre”. „Oda”
acuma e ta o vezi peste tot. La Mangalia o fărâncă bă-
trîmă privea valurile. La un moment dat s-a întors spre
camera și a zis: „Da! mîni pămînt mai ocupă și marea
asta, mîni!” Cred că ar fi fost în stare s-o golească...

— O înțeleg o înțeleg. Voiajul meu s-a petrecut
de fapt în retorta colosă a naturii, pe ocean,
aveam nevoie de vezi a materiei. Consecințele
de food sînt din această revelație s-au desfășurat.
Am trăit într-adevăr în soluția primordială a materiei,
într-o formă ei percepiabilă și plină de consecin-
te directe. Am fost în plin material universal, martor
și element direct alins de consecințele plămadelor și
reacțiilor în care și-a ridicat capul prima oară viața.
Ștînd precis ce mi se oferea, eram pregătît să privesc
cu zîmbetul pe buze intrarea mea în procesul cosmic
al trecerii materiei de la o stare la alta. M-am temut
de moarte mai puțin ca oricînd, ca oriunde. Astăzi mă
mediteză lăpădă că mai sînt viu după ce mi s-a per-
mis să fii de față la atîtea mistere de laborator ale ma-
teriei. Ceea ce am văzut și am înțeles eu acolo se plă-
tește de obicei, cu viața. Mă are ea, natura, în evidență,
și se ține strîns de mine, nici o grijă. Îi cer numai răga-
ni de a mai scrie despre zeita aceasta numai cîteva
cîmp.

— O călătorie e totdeauna o descoperire a ta și a
naturii, care — mai ales în cazul unui poet de talent —
are surpriza de a fi prezintă în singură dată numai în nes-
fîrșita ei istorie de generații dintr-un punct de vedere
unic și irepetabil. „Te salută, bătrîn ocean!” striga Lau-
reanșii și carada-l, probabil că oceanul s-a întors pe
o rînd, simțînd de rocea lui nemaiurîdă.
— Să-ți spun care a fost descoperirea mea. În cîteva
luni am trăit în metafore: ocean, navă, far, uragan, an-
coră, și alte numeroase elemente pe care noi poeții și
majoritatea cititorilor le trăim în aspectul lor mitic,
acolo erau cu atare. Uraganul care înseamnă pe pămîntul
poeților mișcare, acum era prevestit și arătat de un apar-
at electronic sub forma unor hărți pline de spirale și
semne matematice. Metafora nu mai exista. Era, aceasta,
a doua mea pedeapsă: mi se luau uneltele de lucru pe
care mi le dăduseră alîd de generos cărțile.
— Un poet însă e totdeauna pregătît să răspundă acces-
tului atac.

— Da, de multă vreme inventez metaforele și simbo-
lurile mele — aceste cămăși de nuntă pe care o idee
trebuie să le îmbrace o singură dată și să nu le împru-
mule altuia... Sînt convins că și metaforele trăiesc, se
nasc, mor și înviază, căpătînd noi sensuri, cu anii și cu
poeții. Multe cuvinte mitice acum, nu vor mai avea
nici o însemnătate majoră peste cîteva sute de ani. Bă-
nuiesc mirarea urmașilor noștri în fata multor poezii.
Cum, se vor întreba, de ce se vor întreba, ne spunea
nouă alîd de mult un cuvînt ca săgeată, piatră, frunză,
punte? Peste cîteva sute de ani săgeata ca metaforă nu
va mai fi și ideea de sens, piatră început de temelie sau
armă de luptă. Noi poeții profităm de munca multor ge-
nerații de alți poeți identificați sau nu și adesea le pur-
tăm metaforele; reușim să ne impresionăm contempora-
nii numai prin montura nouă în contextul poetic. Tre-
buie să mișcăm obiectele noastre cele mai moderne, să
facem cuvintele să devină mai mult decît sînt la un mo-
ment dat. Să luăm cuvintele pe care așa-zisii esteți sub-
țiri le numesc „barbare”, să le trecem în brațe dincolo,
cître tîrșărită din posteritate cu senșul emoțional gata
imprimat. Să luăm primul tractor românesc și să-l lan-
săm în alt univers, într-o idee, să rămîmă precum gi-
zele în chilimbar, iradiînd sensuri și idei. Cînd zic trac-
tor trebuie să se înțeleagă și să se simtă revoluția rom-
ânilor, depășirea aceluiași moment agricol jignitor
și ieșirea noastră în lume. Activistul de partid pentru
mine este o idee, filozofia revoluției în metaforă, elemen-
tul care spune Nu altui Nu și ia lumea în brațe pe pro-
pria-i răspundere. Lucrez de mult la cuvîntul baracă.
I-am urmărit creșterea și descreșterea sensurilor. I-am
alăturat de Casa Științei, altă metaforă pentru care sînt
gata să fac orice numai ca să-i pot da semnificația pe care
trebuie să-i imprim. Există un conținut pe care l-am vă-
zut eu: a fost nevoia de-o baracă a cinematografului în
Casa Științei. Acolo ne constătuam, țineam mîtingurile
noastre, demascam dușmanii Revoluției — și toate astea
spre a putea construi palatul luminii și al ideilor noas-
tre materializate. De acum încolo barăcile, cînd vor trece
prin poezia mea, vor purta aura ideii de perioadă de tre-
cere.

— La ce lucrezi?
— Am predat Făclitură pentru literatură „Scrisorile
Esențiale” și pregătesc „Jarba de pe Casa Științei”. Sînt
gata să mă înfrunt cu criticii literari. Cred că acum în-
cep să-i depășesc în experiența de viață. Eu, îmi permit
să le spun, am fost pe o altă planetă.

Unii dintre criticii de azi sînt niște cititori defor-
mați care și-au pierdut intuiția și produc fraze. Cei ce
se ocupă de critica poeziei nu m-au înțeles niciodată cu
adevărăt. Mulți îmi sînt prieteni și se vor mînia. Odată
trebuie să ne spunem și aceste lucruri. Poetul stă pe o
piatră și meditează. De la el încoace e lume multă și
deosebită. Dincolo de lume, stă criticul. El ar trebui să
ducă un dialog cu tine, în care fiecare să cîștige ceva;
el ar trebui să aibă mai multe idei decît cartea ta, să
completeze ceva, să influențeze și unul și altul. Cu foar-
te puține excepții criticii literari de poezie n-au înțeles
ce trebuia din ceea ce le-am dat. Cred că acum în co-
legii care produc literatura: poeții și prozatorii.
— Crezi în ei, desigur, și îi respecti. Talentele adevă-
rate se stimează între ele.

— Fără Ion Alexandru mi-ar fi urît în poezie. Cu Ni-
chita Stănescu mă cumpănesc. Ion și Nichita sînt doi
de care am nevoie; fără poezia lor și eu aș fi altceva.
Nu uit însă pe ceilalți bravi bărbați care au muncit și
muncesc, nu uit imensul zel lingvistic, inovînd unel-
te noi și obligîndu-ne să inovăm mereu. Și fiindcă veni
vorba de generații, cred că toți sîntem îndatorați unul
altuia fără scăpare.

Constantin ȚOIU

N. CREVEDIA
LĂSTARUL

Lăstarul, limpedea vigoare,
Cu ce-aș putea, cu ce cules,
De stele îndatoritoare,
Naintea ei curat să ies?

Ca întinericul de seară,
Albastru părul rețezat
Și ca puterea zilei, clară,
Obrăzului tânăr, luminat.

Selipsec divinele sandale,
Trandafirul cărnii joc.
Armura frumuseții tale
Șfios, mă întinse pe loc.

Și după-aceia călătorie
De lave, soare și pământ,
Găsesc cereasca tă măsură
De-adolescent și tânăr sfânt.

Iar azi când, bund, cade neaua
Și-un gând frumos de tine leg,
Aducătorilor cu steaua
Le dau avuții meu întreg.

Și aripi multe de lumină
Ți-aș tot trimite, viu bălai,
Din mina albă, citadină,
Voios să ciugule mălai.

Orașe-n ceruri, noi păminturi
Să fie a te adăsta.
Și mai copilăroase vinturi
Să bată prin grădina tu.

Dar pentru frântele cupole
Și pentru finăruț tu snop,
Nevoie este, ca Manole,
Pe Ana-n zăduri s-o îngrop?

Căci simt duioș, ce te frământă,
Satană dulce — și mai știu
Și cit ție inima de frântă,
După un mare, adânc pusti —

Ca zborul înfinteii lîni,
Ca vîntul vesel, fără țel,
La fel ca pasărea și crîntă,
Ca unda fără de inel.

De-aceia pajura tu dreaptă
Nesmulă de rigori cîntînd,
Se face mai nînțeleaptă,
Mai vien-întrîndu-și gînd

Cit pentru înfricoșătorul,
Frumosul semn din stele rupt,
Eu, adormit, visătorul,
Aș vrea cu singe nou să lupt.

Ca întru slava ta deplînd,
Drapel și foc și fum de flori,
Să te înfășuri în lumină
Și-n viața mea să te-nfășori.

DARIE NOVĂCEANU
BOII

Nu-i cercetați cînd pier, domot,
Prin asfințitul drumului sub zare.
Alături, doi cite doi,
ei, pe grumazul ars ca lutul,
nu lemn de frasin duc,
ci începutul
de lume și de calendare.

Și în lumina ochilor, nîcîcînd
nu duc melancolii,
doar șesuri,
foșnet de codri dispăruți,
pe unde-un voievod trecînd,
cu paloșul din jarină desprînce
înmărmurită, fruntea lor,
și ridicînd-o, înfășurări
noi îi dădu, făcînd din ea
cîntănd atotbiruitor.

Planete vii, de mii de ani,
ei, veșnic fără de hodînd,
îngenuchînd alături de țărani,
sub arșiță, sub negură, sub zloată,
au răscuțit, nîncețat Pămîntul,
cu partea roditoare spre lumină.

Nu-i cercetați. De-aite ori,
cînd, purele, zăpezi murdare
se prăbușesc sub arătură
și e stropit vîzduhul cu cocori,
ca pe-o cămașă strîmă, amintirea
mi-o rup cu coarnele și-ntr-una
cînd singerează soarele pe-apus,
mă bîcîuie, înfometat,
mugetul lor din bădătură

Înfășurați în sarea muncii,
în aburi lunecînd ușor,
usturătoare pături sure,
sudaore rece aduînd în ele,
nopti în șir
ei adormiră oamenii și pruncii
cu rumegatul lor,
odîmîtor,
leagăn de foșnete sub stele

Bordeiele străbune-arăzînd
de albul varului sub lună,
mersul lor răbdător și blînd
în trecere, le-a semănat.
Ei au făcut să steie drept
și plin de rod,
porumbul sub furtună.

Tot ei, cerniți și-nsingurați,
cîlcînd alături, cite doi,
spre cîmîtirea poartă carul
împlut cu flori
și îi aduc
fără de ele înapoi...

Nu-i cercetați, de-aceia cînd coboară
prin asfințitul dintre zare.
Ei pe grumazul ars, ca lutul,
nu jug cu înfiorate iulări.
nu lemn de frasin duc:
poartă trecutul
din depărtare înspre depărtări.

60 DE ANI DE LA APARIȚIA „VIEȚII ROMÂNEȘTI”
30 DE ANI DE LA MOARȚEA LUI GARABET IBRĂILEANU
CORESPONDENȚA LUI G. IBRĂILEANU

Entuziasmul cu care un critic în genere reîntorc, ca G. Ibrăileanu, primește navelistica lui Brătescu-Voinești pare astăzi exagerat. Judecând însă după ceea ce oferă, în preză, epoca, buna primire și interesul criticului nu mă par atât de îndepărtate de dreapta apreciere. De autorul Puiului, fost jurnalist și colaborator al Convorbirilor literare, se leagă în primul deceniu al veacului mari speranțe literare. Maioreșcu, într-un raport academic (1907) scoate scrierile magistralului literar ca făcînd parte „din cea mai bună literatură română contemporană” și nu există așeză pe autorul lor alături de Creangă și Caragiale. „Căldura de stil”, decența expresiei și fondul sănătos al narațiunilor par criticului a fi în-susurile care disting, în contextul literar al epocii, pe navelist. În lumea dreptății, exaltată de Ibră-

leanu și Stere, nemulțumite însă pe Maioreșcu, deoarece e „ostentativ tendențios” și „prin această, coborîta artistică.” Grupul Vieții Românești are altă părere și dorește a avea priete colaboratori istorici pe Brătescu-Voinești, pe atunci pasnic om de lege la Tirgoviste. Scrierile lui Ibrăileanu, din care reproducem câteva, dau o idee de elocvență pe care ieșea la depășirea a strage scrierilor însemnați din toate provinciile românești, intenția măturată fiind de a face din Viața Românească „o mare revistă”, care să unească pe toți intelectualii, care să ridice steagul liberei gândiri, care să lupte pentru o mare conștiință, împotriva obscurantismului”. Brătescu-Voinești intră, prin Stere, în sfera de atenție a lui Ibrăileanu și

prima scrisoare (datată, 19 ian. 1906) expune programul revistei: „naționalism și democratism”, înțelegînd prin primul termen, așa cum va explica Ibrăileanu în Spiritul critic în cultura românească, „trezirea conștiinței naționale”. Revista va încuraja discuția de idei, nu va purta polemici personale, va răspîdi, după cum ține criticul ieșean, „ideile democratice ale unui liberalism sincer și sănătos”. Aceste idei, formulate cu precizie în programul revistei și în articolele ulterioare, sînt expuse, familiar, în corespondența criticului, mai todeauna asociate cu detalii ce întinsează pe biografii. Ceva din întințimile acestui se vede aici: pasiunea literară, sociabilitatea criticului, mizeriile secretariatului de redacție, corectitudinea pedagogului, plăcerea mo-

ralistului de a se analiza pe sine și pe alții, reacțiile polemistului, presimțirea morții iminente etc. Ibrăileanu credea, cu sinceritate, că Brătescu-Voinești e „cel mai fin scriitor român”, că în lumea dreptății e „cea mai puternică bucată din românești”, că, în fine, navelistul e chemat să scrie un roman fundamental. Sîntem încă într-o fază culturală a criticii. Brătescu-Voinești n-a scris romanul așteptat (în Flacăra, 1913, apare un singur capitol dintr-o scriere mai întinsă: Machete Dumbrăveanu) și mai greu putem considera, azi, că el egalează talentul lui Caragiale. Locul lui e mai modest, dar sigur, în istoria navelisticii, prin câteva narațiuni rezistente.

E. S.

Mănăstirea Neamțului
Iubite domnule Brătescu,

O dată cu schița d-tale, am primit și o frumoasă poză de la Goga. Am totii, împreună cu Stere, care e aici, sara, amîndouă bucațile, așa că am făcut în mănăstirea asta din fundul muntilor o frumoasă „seară literară”. A fost o zi deosebită pentru redacția revistei: n-am primit niciodată, în aceeași zi, două bucați atât de prețioase. Și cînd mă gîndesc s-ar fi putut să nu scrii schița asta!

O vom pune în N-rul 7, pe septembrie 1. N-ai idee cu ce emoție primesc manuscrisele d-tale și ale lui Goga. Mie-mi place mult și Sadoveanu (navelele d-nrului 5, mi se pare un mic capodoperă), dar el scrie mult, în multe părți, n-are prețul rarității și apoi e și mai mult un talent mare, de sigur, destul de intelectualitate, care să te intereseze în sensul acela ca să te arunci cu lacrimi asupra manuscrisului, pentru a vedea ce mai spune autorul? Navelele pe care o gîndești, o așteptăm deja cu nerăbdare și-i hotărîm locul în N-rul 8.

Excursia cred (tot nu pot spune sigur de tot! — nu e așa că deja lucrul a ajuns ridicol?) ca nu se mai face. Stere e ocupat cu zece feluri de chestii; scrie pentru revistă; scrie pentru ajura; face memorii, așteaptă în fiecare moment telegrama să fie chemat — nu știu nici unde și nu-l întreb; poate n-ai fi delicat.

S-a-ncurcat teribil și mai ales cele Patru zile în Ardeal, la care s-a angajat și încercă de tot. Idealul lui o să isprăvească odată acele Patru zile. Apoi n-ai idee ce greutate e să conduci o revistă așa de mare. Atîtea scrisori, atîtea fleacuri trimise spre publicare, pe care trebuie să le citești (cînd sînt absolutamente proaste e ușor: după două pagini le arunci) e mai greu cînd sînt la marginea dintre publicabil și nepublicabil, s-a răspunzi; e unele fețe mai simțitoare, dacă le refuzi manuscrisul, să faci poliție de stil ca să nu-i jignești etc.

Sînt unii care scriu la alte reviste și pe care trebuie să-i refuzi, dacă trimit ceva prost. Trebuie să faci delicatețe, mai ales că unii cred că-i refuzi, pentru că scrie la revistă... „adversare”. Unul se acuză că scrie la Fianța literară, dar să-i publicăm, egi nu e solidar cu acea revistă!

În sfîrșit e greu, dar de ordină și plăcut, pentru că e antrenant. Mai stupid e că trebuie să citești cărțile trimise ca să vezi dacă nu găsești una care să merite recenzie. Revista Revistelor e a greutate mare iarși, căci cele 16 pagini presupun citirea a 30 de reviste. Adesea ești o revistă degeaba; adesea o recenzie și nu încap.

Dar n-om întina la tîlfaș. Te voi fi plăcînt.

Salutări prietenoase
Al d-tale
Ibrăileanu

Note
Putem data scîmță scrisoarea: sept. 1906 — pentru că e vorba de schița Comu Aloran publicată în nr. 7 (septembrie) 1906.

1) Schița Comu Aloran

Iubite Domnule Brătescu,
[20 Ag. 1906]

Desigur că e normal o formă de stil „scurt” dubitate că-mi scrii prea mult și că-mă... răspunși vremea. Mai tîrziu că un [sub. G. I.] în adăvîr, toată pînă în zi de pînă în zădărnice, mai ales pe care desele mele apăsîm pentru oia-borare și al doilea, d-ta înțelegi: bune ce nevece am eu să schimb cîteva idei cu tine, egi nici, în mînăstirea, cînd nu e Stere, am vorbesc cu tine.

M-am făcut chiar un fel de remanie de mîntăp și extravaganț, e-nu oare dreptate, aliat un oare socializat, dar într-un cerc foarte restrîns. Cu cine nu pot avea vreo legătură sufletească n-am eu vorbi niciodată și sînt încurcat și jimat și am unul sau doi. Orice scrioară de la d-ta, cînd o primesc, o descriu ca emoție, te rog crede-mă.

Stere mi-a vorbit așa de d-ta, înct, dar-mă dai vîle să-ți spun, te scot din ai noștri”, adică dinste necu în sufletul cărora ideile și sentimentele mele pot să rădă cum să zic? un loc, ori, în tîmna psihologiei, o masă de stări sufletești aperiective... lăta-mă și ridică! So nu uiti că sînt profesor.

Poate peste vreo săptămîină te voi trezi cu Stere la Tirgoviste. Arum e la Iași, de-amălo se dare [...] la Suceava, de unde, dacă nu e tirziu, îl va telegrafia d-tale și mîi să viu la Tirgoviste. Sînt într-o teribilă lăgă sufletească: sîntăte-mă-mi permite un numai să fac cerșărie, dar mîi să fac drumul lung la Tirgoviste. Dar am o mare dorință să vin, înct mîi vine să iau hotărîrea emaci de a pleca. Sulfar teribil de insonmie și ceea ce e mai stupid, neirastenia mea se manifestă mai ales printr-o înguşare penibilă a respirației, cînd sînt prea obosit. Numai cine a simțit acest lucru, mă poate înțelege, poate înțelege sentimentul de teroare ce-l are un om cînd i se întinsează această funcțiune. E o frică vagă, dar teribilă, și o așteptare a morții iminente. Sînt eu o-o care scrie la oric, afară de această stare. Și, să revin la excursie, mă tem să nu mi se întinseze asemenea lucruri, să nu port cu mine o fragede și să o scrie în obol.

L'homme iré d'une ombre qui passe
Porte toujours le châtiment
D'avoir voulu changer de place.

Salutări, Ibrăileanu

Note
1) Strofa citată e din Les Hiboux (vul. Les Fleurs du mal) și Ibrăileanu o va mai comenta odată, venind de linca baudelaireană. În 1911 (F. Romanescu nr. 12-dec.) criticul ieșean publică articolul: Charles Baudelaire, făcînd în expresiile lui alături la polemicele din revistele literare.

„Refinată însă, care nu învece pe steagul lor chipul entuziasmului și pasiunii „dubioase” mori pot imagina brute mai refractare la frumusețea sepoșitoare a artist, decît scrii atîlting simpatizant care admira cu rîcete sîrărită-mele lui Ceștine sau Goga”.

2) Vezi această idee a lui Ibrăileanu și-n cartea lui M. Seravatos: „Amintiri dela „Viața Românească”.

3) Este vorba de prefața de la volumul „În lumea dreptății”, care, de fapt, n-a mai fost niciodată scrisă. Trebuie remarcat că pînă în preză istoria literară e consemnată greșit ca dată a apariției volumului „În lumea dreptății” anul 1908. G. Adamescu în „Bibliografia românească” de această dată: după el toți comentarii au respectat corect. Scrisoarea de față nu trimite la alt an de apariție a volumului „În lumea dreptății” și, anume, 1905.

Mănăstirea Neamț, 26 Iulie 1908

Iubite Domnule Brătescu,

Ma timp perfect cu care o apoi d-ta, dar te rog să-mi-mi scribiți pasionat că te-ar împiedeca să scrii. Bravo! Na! Alceva mă poate în idealist. Îmi pare, poate greșesc, la din local scrierilor d-tale vîd că chiar greșec, — așa dar, scrii pînă ce pe d-ta te orpesc să scrii un fel de lipsă de dorință de a triumfa și a te impune, un fel de degețare sau de detașare de lucrurile acestei lumi trecătoare. Ea, care mîngie atîta birie, scîrba toată de boala asta, care e în legătură, desigur, cu lipsa de voință. N-am scris nimic nece ani. A trebuit să fii lămpia, să devin soldat al unei cauze, pentru că să scriu. În zecă azi, dacă scriam, îmi făceam și eu un... nome (!!) în publicistica și poate scriam mai bine, căci eram mai puțin obosit, căci acum sînt foarte obosit. — Dar „ambiti” n-am avut-o niciodată, nici n-am lăteles-o! E o boală asta, știu sigur, dar așa sînt. Chiar acum, ași putea poate scrie mai bine, dacă m-ași gândi cu putere la impresia ce am s-o produc asupra publicului. Neapăsător, cînd aproape, cum sînt, scriu repede ce am de scris și niciodată n-am dau tortura de a stiliza, de a da forma cea mai bună de care ași fi

nici nu știe să-și ascundă rîdă, cînd manifestarea ei îl poate face ridicol. Voiu trimite la Iași adresa d-tale ca să-ți trimită no. de Iulie. Dacă nu vei mai fi acolo, nu face nimic. Am cetii și recitit de multe ori bucată d-tale, care îmi place foarte mult. E una dintre cele mai frumoase. E artă pură. Te-a costat multă muncă? Ți-a luat multă vreme? Dacă nu, atunci de ce scrii așa de rar? Gîndește-te ce fîrînte momente vei produce peste cîteva zile la toți cetitorii din țară care încep o bucată ca aceasta. În privința lui Delavrancea ai perfectă dreptate. Eu am avut exact aceeași impresie ca și d-ta. I-am găsit același defect. Chipul cum d-ta exprimi impresia d-tale m-a făcut să mă gîndesc ce excelent „recenzenți” ai fi d-ta!...Ce păcat că nu trăiești în același oraș cu „V. R.”! Ce rol mare ai avea! Ca ajutor ne-ai dai! Și, pe de altă parte, cum te-am așii noi să scrii! Ori ai produce un volum pe an, ori m-ai asina, — așa m-aș ținea de d-ta...

Te rog scrie-mi despre sănătatea d-tale. Stupid lucru e boala, aceasta o știu eu bine prin mine însumi. Vîrsta la care am ajuns noi e legată cu aceste „amici mîrîrîți” foarte mari. Și cum nu știam să pretuiesc vîrsta tînră și să mă folosesc de ea! Mi-ai scris că durerile fizice sînt inutile. Eu, care am adesea teribile nevralgii, care mă fac să nu dorm nopți de-a rîndul, găsesc că tot au un folos: mă deprînd să rabd și te fac să privești viața altfel și, nu știu cum, să te detașezi de ea și să o primești, dintr-un nou punct de vedere. Așa înct, dacă nu-ți pot servi ca material de artă, să-ți servească la schimbarea punctului de vedere din care privești viața și — poate — la adîncirea vieții. Dar, prive la un idealist, ca dumiă, efectul durerilor fizice nu o acesta. Pe mine, ele mă fac să concep pe oameni ca pe niște biete canitășii de materie prin care trece legile naturii, fără nici o pășare de soarta celorlalte kilograme de materie, în care a răsărit, din întîmplare, lumina conștiinței. A aprîr „Calcedioscopul lui Mireș”. Multa finețe și fantezie și o știință perfectă a formei! Parcă ai țare o convingere, o concepție asupra vieții. Dară, în placă dincolo de Franța, autorul pe care îl gînd, cu mai multă simă și un talent sau Maupassant redau mai bine viața. Dar punctul de vedere din care privești A. France viața, mă face să-l prefer tuturora.

Salutări frățești și multa, multa sănătate
G. Ibrăileanu

Note
În privința datei cînd a trimis această scrisoare, potem aduce anul 1908, anul de apariție a „Calcedioscopului lui A. Mireș”, la care se referă, în scrisoarea către Brătescu-Voinești, Ibrăileanu.

[1908] Mănăstirea Neamț (asta e adresa)

Iubite Domnule Brătescu,

Ma timp perfect cu care o apoi d-ta, dar te rog să-mi-mi scribiți pasionat că te-ar împiedeca să scrii. Bravo! Na! Alceva mă poate în idealist. Îmi pare, poate greșesc, la din local scrierilor d-tale vîd că chiar greșec, — așa dar, scrii pînă ce pe d-ta te orpesc să scrii un fel de lipsă de dorință de a triumfa și a te impune, un fel de degețare sau de detașare de lucrurile acestei lumi trecătoare. Ea, care mîngie atîta birie, scîrba toată de boala asta, care e în legătură, desigur, cu lipsa de voință. N-am scris nimic nece ani. A trebuit să fii lămpia, să devin soldat al unei cauze, pentru că să scriu. În zecă azi, dacă scriam, îmi făceam și eu un... nome (!!) în publicistica și poate scriam mai bine, căci eram mai puțin obosit, căci acum sînt foarte obosit. — Dar „ambiti” n-am avut-o niciodată, nici n-am lăteles-o! E o boală asta, știu sigur, dar așa sînt. Chiar acum, ași putea poate scrie mai bine, dacă m-ași gândi cu putere la impresia ce am s-o produc asupra publicului. Neapăsător, cînd aproape, cum sînt, scriu repede ce am de scris și niciodată n-am dau tortura de a stiliza, de a da forma cea mai bună de care ași fi

Cu dragoste al d-tale
G. Ibrăileanu

Note
Scrisoarea nu e datată, dar fiind vorba de scrisorile antimilitariste ale lui Brătescu Voinești (apărute, primele, în 1914) trebuie să nu gîndim la această dată).

...o mare revistă, care să unească pe toți intelectualii, care să ridice steagul liberei gândiri, care să lupte pentru „mai multă conștiință”, „împotriva obscurantismului” — sînt cuvintele vechiului program al „Vieții Românești”.

ION VLAD

„Colind”

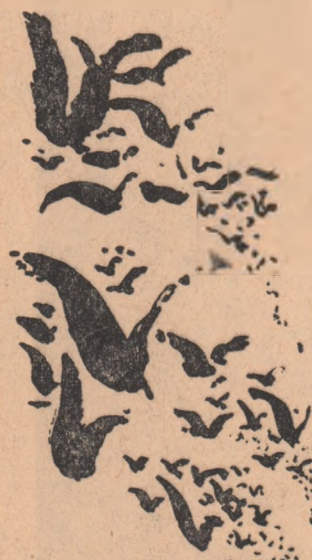

CU TELEFONUL

DESENE DE NICĂ PETRE

O nuvelă de NICOLAE VELEA

Peașu și Iftimie erau veri. Se despărțeau de mult și din mai multe motive. Numai că Peașu...

Unul din punctele de pornire ale domeniilor lor fusese un rând de meri. O curcie...

— A atrănat sau n-a atrănat? A atrănat răscălit care purta o șapcă mare, albă de vată...

unul că stătea cu o bită în mână, dar dădea niște juncani.

— Da, de atrănat, a atrănat, au răspuns oamenii luați repede.

— Și stătea cu o bită pe marginea șantului?

— Stătea, da...
— Nici un da. Stătea?

— Stătea.
— Atunci bine că lămurirăm și problema asta.

Și Iftimie a fost expropriat de rândul de meri și trecut în altă categorie socială, pentru juncani și restul de pământ.

Peste cîtiva ani, în perioada cooperativizării totale, președintele sfatului a primit următoarea scrisoare de amenințare:

„Nu-ți mai bate joc de lume cu fapte și cu ademineri violente. Ca să duci lumea la ruina și la pierire. Că tot de ruini ori de pieriri o să ai parte curînd, curînd. Crezi că nu ești marcat, dezastul pe care-l faci și te așteaptă ziua. Oamenii stau fușiți pe lucrul ca hunii și tătarii și alte neamuri spurcate. Că pentru faptele tale va suferi toată familia ta patimi, că nu vor lerta cîte a făcut, nu mai lași loc de bună ziua și vrei să suprenezi lumea ca să iei prela la 1 mai. Da poate de unu mai o avea Dumnezeu grijă de voi și din voi cine a făcut bine, bine găsește!”

Peste cîtiva timp apăru la gazeta de perete a comunei o scrisoare deschisă către foștii clăcași, semnată de Peașu. În ea, cam pe la mijloc, se spunea: „As vrea să ne aducem aminte de viața grea pe care o duceam odată, de ticăloșia

și cinia boierilor care pură n-aveau stînga de roșu, ci de plîm. Și sincer să le conștientăm pe toate cu oile ce se petrec astăzi. Venea primăvara, eram cu toți la curtea boierescă a lui Matei Colonea...

— Pe dracu' fac, ala fac, gîti celălalt cînd acum ai sără pe geam cu puținel cu tot? Peașu, un aruncă, se vede că pentru a ajunge la pragul geamului, se sprijinea pe puținel, și-l adăpase pînditorul bănturii.

— Păi stai, veru, că nu se pleacă așa dintr-o casă de om.

— Lăsați cu vitralii de la vîră sobei. E apăsare bine pe vîră-să de puținel, i-a scos puținelul din puținel și a început să-l scutură. Făcuse un vîră-să, gîti cînd a ajuns la puținel. Alina la puținel, a lovit vîră-să și i-a spus: „La lăsați puținelul de braț. I-a dus în camera celeilalt unde era nevastă-o Dragomira, care ținea. L-a dus ca pe un mîșcator.”

— Pune o călă la Bert. E apăsare Iftimie arestat. O călă de puținel, se vede că are vîră-să?

— Dragomira poartă oala. Oala a fost repede și cel doi veri au început să ciocănesc.

— Noroc, veru.
— Noroc, veru.
— Altfelva nu-și spusese.

Femeia se uita la el. Era o femeie nepăsătoare de vînt și de zănoare. I se spusese în sat „bănoară” în școala țărănească și cum îl plînsese.

Ultimele două Iftimie o prișese cu un funcționar de la ORACA. Ea îi trimisese la MAT să cumpere niște vin. (Arvăniseră ceva și deoarec Iftimie se interesase mai devreme de la MAT, ea îl bănușe doar pentru faptul că venise prea devreme).

După ce-l de al șaptelea „noroc, veru”, „noroc, veru”, timp în care cei doi nu-și mai spuneau nimic, uitîndu-se unul în ochii altuia și pe urmă la ea, Iftimie cercetător, Peașu ca la o izbăvire, Dragomira se înălță în plîngătoare, mare. Parcă umplu

oala, care se făcu mai neînfrîntătoare și lucrurile acolo deveniră mai mici, făcîndu-i loc.

— Faci examinație, al? se repezi ea la Iftimie. Îi arse ochii cu două palme. Cum acesta nu-și reveni imediat și atîșne și obrazii. Iftimie găsi repede ușa și ieși.

— Ce dacă a fost? Las' să fie, numai eu muncesc aici. Peașu își pipăi piciorul. Se uita în ochii ei așteptînd răspunsul durerii.

— Si tu ce stai milcoșitule, tipă Dragomira la el. Și-l băgă furca de tors în piept.

— Hai, îmbracă oală! Peașu mai arătă odată spre școala. Dragomira se năduși iar cu furcă.

— Vrei să-ți scot ochii? Ia-ți piciorul în mînă și să nu vă mai vad neamu'. Asta e! Peașu ieși și el.

Peste cîteva zile Iftimie plecă singur la oraș. Lăcrăse pe unde găise și pînă la urmă ajunșese portar la sfatul raional.

Peașu îi cumpărase un bocanc ortopedic, ceruse în cooperativă un loc potrivit pentru beteșugul lui, venit, zicea el, de la o căzătură de pe un sopron pe care-l știa.

Fusese o vreme îngrijitor pe la grajduri. I se spusese „ofiter de servicii la grajd” pentru că toată ziua dădea numai porunci celor trei băieți pe care-i avea în subordine. Porunci de felul: — Vitele trebuie duse la apă cîte una și nu cu înjurături și hudețeli la vînt, că vaca are nevoie de liniște cînd bea apă.

De asemenea, făcuse și un orar al grajdului: deșteptarea la 5, țesălatul la 6, mulsul la 7, furajul la... adăpatul la...

Pînă la urmă ajunșese și el om de servicii la sfatul popular al comunei.

Era vară, pe la ora patru după masă și era o căldură de curgea nădușeala pe Peașu rîuri, rîuri și pe piept și pe spinare. Era aproape singur

la sfat. Numai din biroul sfatului se auzea glasul lui Curelea care întorcea acelu de căldură la Ilie Găoșea, un om cam trecut, și fermeli cu care stătea de vreo patru ani dar nu se lășșera sfatul. Îi zău spiond cu înțelepciunea:

— Vădîndă nimic la „boala transmissibilă”, apăsînd pe trasa și spiond stăbă, încet de perță limba (ar fi pluit pe descoperă sunetelor).

Curelea mai trîniț gîmua lui amărită că omul nu poate scipa de trîd lucrul în viața asta: de naștere, căsătorie și moarte, se mai auzia cîteva palare ciocnita, oamenii or fi adus ceva de băut. Pe urmă Curelea încuie usa biroului și plecă și el.

Peașu rămăse singur în sfat. Nădușeala îl năpădea și o gîlăstă cu nisip pentru încușă și-și pîndă țîrîna pe piept și pe spinare.

Își pîndă numai cînd era singur pentru că președintele îl pusese în vedere, să nu-l mai orîndă că face așa ceva că dacă o să trîncă cîteva pe acelu o să trîncă că el vînt un sat de înșapăci.

Era adunarea generală la C.A.P. și lumea ținea pe soșea. Peașu ședea la gram și se uita. Nădușeala începu iar să-l pîndăscă și privea peșze și acru la cei ce trecușă.

— Uite-l pe Butaru (acesta era un brigadier de la grădiniță). Parcă-l auzi vorbind — se gîndea Peașu.

— Tovarăși, eu am fost născut între barabule, acolo m-a pus mama. Eu, tovarăși, mă fac negru la obraz cînd văd că planta e galbenă și o să termin cu eu, tovarăși, prin asta strig trîlăscă comuna noastră scumpă, și-și închiplu Peașu. Mare lăudăros. E drept că de scote scote, grădina e bună, dar de ce să se laude...

— Uite-o pe Orița (era moașă comunală). Mare deșteaptă. Cică: „tovarăși, să scăpăm odată de moașele

— Raionul?
— Raionul.
— Cine e la telefon?
— Eu!
— Cum eu, care eu? (Peașu îl recunoscu de prima dată).

— Eu, portarul.
— Păi zi așa. Ce e aia eu? Ești nou în muncă, se vede, tovarășule. Cîți ani ai?
— Patruzeci și șase.
— Ani în muncă la raion, te-am întrebat.
— Patru, răspunse celălalt cam pierit.

— Mde, învăț-te să vorbești. Aici e președintele din Toceni. Vreau să vorbesc cu tovarășul vice Butaru.

— Păi e pe teren, vine pe la nouă seara.
— La nouă?
— La nouă.
— Bine, noroc. Și vezi cum răspunzi la telefon cînd te întreabă cineva. E sugestia mea personală.

Peașu puse telefonul în furcă rîzînd în receptor.

La ora opt, cînd se gîndea cum o să vorbească cu Butaru și primi un telefon.

— Alo? Sfatul din Toceni?
— Da.
— Cu cine vorbesc?
— Cu Peașu.
— Peașu, omul de servicii.
— Bine. Tovarășul președinte e pe acolo?

— E. Acu îl aveți.
— Asta e vîră-meu, își spusese Peașu. M-o fi cunoscut la prînz.

El se duse într-un colț, bău o cană cu apă, deschise și închise ușa pe dinăuntru tare, ca să se audă în receptor. Se întoarse și răspunse cu vocea președintelui.

— Alo, da.
— Tovarășul președinte?
— Da, tovarășul Sandu, președintele.
— La telefon e Butaru de la raion.
— Bună seara.
— Uite ce e, tovarășe Sandu. Ai acolo un om de servicii, Peașu parcă.

— Da.
— Nu prea se conformă la dispoziții. Într-o zi l-am spus să se ducă la văduva Obrocea să vină la raion cu încurcătura plății pensiei pentru două luni. Ne-a spus că-i vine peste mîna, că văduva stă departe, în culmea unui deal. Și el nu urcă dealul vara, are icneli. Așa că vezi și dumneata ce faci cu el.

— Bine, o să văd, tovarășe vice.
— Bună seara.
— Bună seara.
— Era să pună receptorul în furcă și să-l injure pe Iftimie dar de la celălalt capăt al firului auzi:

— Tovarășul Sandu?
— Da.
— Bine că n-al pus receptorul în furcă. Să știți că în legătură cu casa nouă de case peți a voastră, raionul nu poate aviza nimic. În camera aia din spatele sfatului stă tot tovarășul Icu?

— Tot.
— Ei, spune-i să-și găsească o gazdă în sat, amenajați-o. Depărtați nițel mai sus centrul aia de lapte de lingă ea, și o să aveți o casă de case peți de nivel regional. Nu zic eu bine?

— Ba da, tovarășe vice, o să...

— E, să trăiești, să vezi cu văduva aia, să fie trimeasă la noi.

— Bună seara, răspunse Peașu prostiț, și cu vocea lui de toate zilele, uitînd să și-o prefacă. Pentru că „nu zic eu bine” era vorba obișnuită a vicepreședintelui sfatului raional, Butaru.

Rămăse morhorit și descumpanit cu receptorul în mînă. „Era Butaru, își spusese. Cînd i-o fi zis eu că nu duc după hodoroaga aia de Obrocea? Poate în somn, dimineața, ori pe la amiazi cînd aromesc sau seara?”

— Alo?
— Da.

— Alo, raionul?
— Da.
— Sfatul din Toceni. Am adus pe văduva Obrocea.
— Pe cine?
— Pe văduva Obrocea.
— Și?
— Păi, așa ați cerut!
După puțină tăcere:
— Cine este la telefon?
Peașu recunoscu vocea vărului Iftimie, dar răspunse cuminte:

— Peașu, omul de servicii.
— Nu avem, tovarășe, nici o văduvă pe lista noastră de azi. Și nici... Așa că noroc.

— Noroc.
Peașu se întoarse către Mița lui Obrocea, văduva, o femeie bătrînă, îi spusese că firul telefonului e defect și servicii receptorului în furcă și o lăsa acolo.

Ieși în fața sfatului, tipă la niște băieți de la centrul de lapte care pusese niște bidone, ba chiar și pe trepte, pentru că era dimineață și sfatul parea al nimănui, o casă ca oricare alta: președintele și secretarul veneau pe la nouă, zece. În ziua aceea trebuiau să treacă pe la grădiniță.

Peașu intră din nou în birou, văduva Obrocea îl văzu rău și ieși.

Peașu se așeză pe scaun și oftă:
— Bine veru.

Zăcu un timp pe scaun, pe urmă ieși și se așeză la aer pe banca din fața sfatului.

Văzu un copil care mergea fără chef la școală, așa că îl trimise să umple o găleată cu nisip bun de sub rîpa Melcilor. Umplu și el o găleată cu apă, mîtură și scutură birourile. După ce termină și bălăutul aduse nisipul bun pentru transpirație, el nu mai avu ce face.

Se îndrîji iar, deși nu era ora, împotriva lui Iftimie.

Puse mîna pe telefon.
— Vreau raionul, porunci el.

Stătu un timp cu recepto-

— Alo, raionul?
— Da.
— Sfatul din Toceni. Am adus pe văduva Obrocea.
— Pe cine?
— Pe văduva Obrocea.
— Și?
— Păi, așa ați cerut!
După puțină tăcere:
— Cine este la telefon?
Peașu recunoscu vocea vărului Iftimie, dar răspunse cuminte:

— Peașu, omul de servicii.
— Nu avem, tovarășe, nici o văduvă pe lista noastră de azi. Și nici... Așa că noroc.

— Noroc.
Peașu se întoarse către Mița lui Obrocea, văduva, o femeie bătrînă, îi spusese că firul telefonului e defect și servicii receptorului în furcă și o lăsa acolo.

Ieși în fața sfatului, tipă la niște băieți de la centrul de lapte care pusese niște bidone, ba chiar și pe trepte, pentru că era dimineață și sfatul parea al nimănui, o casă ca oricare alta: președintele și secretarul veneau pe la nouă, zece. În ziua aceea trebuiau să treacă pe la grădiniță.

Peașu intră din nou în birou, văduva Obrocea îl văzu rău și ieși.

Peașu se așeză pe scaun și oftă:
— Bine veru.

Zăcu un timp pe scaun, pe urmă ieși și se așeză la aer pe banca din fața sfatului.

Văzu un copil care mergea fără chef la școală, așa că îl trimise să umple o găleată cu nisip bun de sub rîpa Melcilor. Umplu și el o găleată cu apă, mîtură și scutură birourile. După ce termină și bălăutul aduse nisipul bun pentru transpirație, el nu mai avu ce face.

Se îndrîji iar, deși nu era ora, împotriva lui Iftimie.

Puse mîna pe telefon.
— Vreau raionul, porunci el.

Stătu un timp cu recepto-

— Alo, raionul?
— Da.
— Sfatul din Toceni. Am adus pe văduva Obrocea.
— Pe cine?
— Pe văduva Obrocea.
— Și?
— Păi, așa ați cerut!
După puțină tăcere:
— Cine este la telefon?
Peașu recunoscu vocea vărului Iftimie, dar răspunse cuminte:

— Peașu, omul de servicii.
— Nu avem, tovarășe, nici o văduvă pe lista noastră de azi. Și nici... Așa că noroc.

— Noroc.
Peașu se întoarse către Mița lui Obrocea, văduva, o femeie bătrînă, îi spusese că firul telefonului e defect și servicii receptorului în furcă și o lăsa acolo.

Ieși în fața sfatului, tipă la niște băieți de la centrul de lapte care pusese niște bidone, ba chiar și pe trepte, pentru că era dimineață și sfatul parea al nimănui, o casă ca oricare alta: președintele și secretarul veneau pe la nouă, zece. În ziua aceea trebuiau să treacă pe la grădiniță.

Peașu intră din nou în birou, văduva Obrocea îl văzu rău și ieși.

Peașu se așeză pe scaun și oftă:
— Bine veru.

Zăcu un timp pe scaun, pe urmă ieși și se așeză la aer pe banca din fața sfatului.

Văzu un copil care mergea fără chef la școală, așa că îl trimise să umple o găleată cu nisip bun de sub rîpa Melcilor. Umplu și el o găleată cu apă, mîtură și scutură birourile. După ce termină și bălăutul aduse nisipul bun pentru transpirație, el nu mai avu ce face.

Se îndrîji iar, deși nu era ora, împotriva lui Iftimie.

Puse mîna pe telefon.
— Vreau raionul, porunci el.

Stătu un timp cu recepto-

DISCUȚII DESPRE TEATRU

ION BĪBERI

INSEMNĂRI

SFÎNTUL MITICĂ BLAJINU

de AUREL BARANGA

Specificul artei teatrale impune dramaturgului, alături de constrângeri severe de tehnică, o ușurință și un firesc al dialogului, care singure pot stabili comunicarea directă între scenă și spectatori. Contactul dintre artist și public trebuie să fie imediat, dincolo de reflecție și explicație.

Succesul de public al pieselor lui Aurel Baranga constă, credem, în această înțelegere a specificului teatral. Dramaturgul reușește să îmbine în elaborarea pieselor sale observația amănunțită a vieții, care implică adesea teatru, cu facilitățile expresiei, îngăduind contactul imediat cu marele public; el clarifică zonele turburi ale vieții, convertește suferința în suris, desprinde fațetele care le alterează contururile, plină la deformare și farsă. Aurel Baranga îngrășă desigur efectele, dar spectatorul e cîștigat; sala rîde, curcubă de o vervă comunicativă și facilă, care stabilizează contactul imediat cu scena.

Autorul adaugă acestei transparențe de portativ, între observația laborioasă a existenței și invenție, o tehnică teatrală îndemnată, îngăduindu-i să urmărească o intrigă, să o înclească și să o dezlegă, lăsînd loc neprevăzutului. El alternează în cursul piesei accente satirice cu momentele de farsă și reculegere îndoliată, variîndu-și registru. Structura intrină a piesei, sprijinită pe această primenire a mijloacelor, se urmează și în

luatul din viață și pușt pe scenă, sau Adela Cosimbescu, jucînd cartea disperării. În esență, ne aflăm în fața unor tipizări, în două familii sufletești distincte și prezentate simetric: intriganți-profitori și oameni cinștiți, justiciari prin constrîngere — între care se află câteva siluete impersonale.

Aflați în prezentă, cele două tabere, reduse la scheme psihologice, creează situații de un comic sănătos, robust: opinia profitorilor oscilează după informațiile contradictorii pe care le obțin în cursul piesei și mai ales în cursul gîndirii din actul II, în privința nimirii sau revoceții citorva personaje suspușe. (Faptul ne amintește subiectul unei nuvele a lui Cehov: nu stabilim însă o filiație, ci notăm numai sprijinirea celor doi autori pe fapte de observație curentă, de psihologie generală.) Se ajunge astfel la un comic de situație de bună calitate, contrastînd însă cu comicul de cuvinte, ce deschide perspectiva piesei și care, cel puțin personal, nu ne-a curcubă. („Ești o comoră, și ca orice comoră, ești îngropată”: „Am iubesti, Mitică, dar ca pe un duplicat”, „am rămas conștient la viață”, „jocuri de cuvinte facile”, „Am mai de unde să-i compari, că n-ai bani”, sau artificialul mai degrabă naiv, al *daribografului*, care scriind un text sub dictare, intercalează reflecție sau observații intercurrente, ale vorbitorului).

De la stînga: Evelyn Gruba (Fross), Ștefan Ciubotăraș (Mitică Blajinu), Marcela Rîșcu (Adela Cosimbescu), Toma Caragiu (Ion Cristea), Octavian Cotescu (Vasile Vasile), Paul Sava (Florin Colibăș), Marius Pepino (Anton P. Ionescu), Rodica Tapalagă (Doina Boloc).

DESEN DE SILVAN

natura umorului său, trecînd de la comicul de cuvinte, în convingerea noastră, cel mai dificil — ceea ce explică, de altminteri și calitatea adesea îndoliată a cuvîntului său de spirit — la comicul de situație și de caracter, acestea din urmă, în general, satisfăcătoare.

Sfîntul Mitică Blajinu va avea astfel, sub aspect cristalin și direct al facturii, o structură mai complexă: în același timp piesă cu nădușind către vervă și spirit; satiră socială incisivă; repudiere a unor moravuri funcționerști, nădușind, pe cale de dispariție; comedie ajungînd la farsa enormă, comportînd brusce colțuri și retrospirații ale acțiunii, în momentele în care intriga pare a intra în impas; evocare, deformată în grîmășă, a unor împrejurări de viață pe care înțelege să le denuncie. Piesa infatigă, deopotrivă, un studiu de caracter, explicînd, de altminteri, fluctuațiile și vicisitudinile imprevizibile ale acțiunii.

Cele urmate de Aurel Baranga sînt, așadar, multiple; izbutirile lui ni se par, însă, inegale. Satira socială este, fără îndoială, viguroasă, presupune observația directă a vieții, și, din partea autorului, curaj civic, fermitate de atitudine; se afirmă astfel un moralist intransigent; autorul știe să vadă și să denuncie moravuri și caractere: gravitatea găunoasă a unor, servilismul plăt și adularia altora, adaptarea interesată la împrejurări, lasitatea și egoismul celor mai mulți, toate conducînd la injustiție, abuz, refuz al recunoașterii meritelor celor ce munesc conștiențios. În mijlocul acestui vișper, se înalță câteva siluete de oameni cinștiți care, pînă la urmă, vor învinge.

Restabilirea lucrurilor urmează însă, din nefericire, în piesa lui Aurel Baranga, o cale sinuoasă, ocolită, și nu izvorăște din mobilul dezinteresat ale unor conștiințe morale: Mitică Blajinu și Adela Cosimbescu se opun, desigur, funcționarilor venali și profitori, dar numai în momentul cînd sînt amenințați în situația lor; ei recurg, pentru restabilirea lucrurilor, la mistificare și farsă; în sfîrșit, triumful muncii oneste nu este rezultatul activității personale a personajului central, ci a unor împrejurări exterioare. Vom recunoaște, desigur, că, în acest mod, semnificativă moralizantă și satira socială, urmărite de autor, sînt diminuate.

Vom observa, de asemenea, că eficiența satirii este subordonată controlului psihologic al personajelor: acestea nu par a fi fost totdeauna cu destulă îngrijire adinicate. Astfel, asociația profitorilor nu prezintă diferențiere psihologică: trecînd peste câteva nuante, Ion Cristea, Florin Colibăș, Adrian Mateescu și Anton Ionescu își topeșe siluetele în aceeași estompare Doina Boloc este supărător convențional și violent garjant; mai viu, poate pentru că psihologia lui e mai curentă, ne apare George Mitrofan, funcționar șiret, las și servil; mistificarea lui Mitică Blajinu pare cu totul împrobabilă, chiar sub îndemn străin, dăruind complexitatea sa de suflet, iar Gică Balaban și Geta Tudorică sînt banali și fără relief; mai individualizati ne apar Vasile Vasile și Fross,

Am remarcat mai sus îndemnată tehnică a autorului, care își conduce cu mîlă siguranță intriga în lungul celor trei acte, evadînd încoace zădărnici, impresionîndu-i un ritm viu și îndreptînd-o către un final, pe care noi, totuși, rezolvăm, prin deslușirea întinsei a tăpilor și personajelor piesei. Aurel Baranga a venit să recurgă astfel la o ultimă lovitură de teatru, care se înscrie celorlalte din lungul piesei: de data aceasta, însă, schimbarea nu apare condiționată de firea personajelor, ci de o intervenție din afara acestora. Deslușirea e înmășă. Astfel procedînd, Baranga se află în bună tovarășie: Molliere a recurs, la rândul său, la acest artificio, mai cu desoebire în *Tartuffe*. Un moștenitor nu reprezintă însă totdeauna un model. Schimbarea pare a fi, totuși, binevenită: îngăduie autorului un final moralizant.

Om de teatru experimentat, Aurel Baranga știe pu singur piesa în scenă. Inițiativa e fructuoasă și o aplaudăm; autorul, completat de regizor, a lăsat, totuși, nerezolvată zona psihologică principală a piesei: schimbarea totală de atitudine a lui Mitică Blajinu, funcționar corect, fără fantezie și umor, sentimental și profund cinști, care, ajuns la vîrsta de șizeci de ani, se lansează ne-voșsimil într-o enormă și susținută mistificare. Schimbarea de atitudine contrazice psihologia personajului: ar fi fost, desigur, sarcina autorului de a fi pregătit schimbarea; Aurel Baranga nu a făcut-o, de bună seamă, pentru a-și menaja surpriza unei lovituri de teatru. La rîndul lui, regizorul ar fi trebuit să străne pe linga actor, pentru a-și desfășura noș joc, în această direcție.

Mitică Blajinu ar fi trebuit să sufere o transformare de ritm interior și vorbire, de infatigare și gestulație, în momentul cînd se drapază în mantia unui personaj închipuit. Titularul rolului, Ștefan Ciubotăraș, nu a reușit sau nu a acceptat să infatigăze această metamorfoză, sugerată desigur de regizor. Jocul actorului continuă, aproape egal cu sine, ceea ce face incredibilă mistificarea, pentru banda de profitori.

Autorul Aurel Baranga intră astfel într-o dilemă, pe care regizorul Aurel Baranga nu o rezolvă.

Dacă însă metamorfoza lui Ștefan Ciubotăraș nu se produce, Marcela Rîșcu, în schimb, intră în joc și desvîrșește iluzia cu fantezie și vervă: joc pe dublu plan, ingenios și divers.

Toma Caragiu își compune un personaj în același timp important și nul, împănăsit, automalizat și chinat de ticuri, salvîndu-și vidul interior prin formula convențională, debitată, după cazuri, sacadat sau fluent. Personajul apare în centrul unei ambianțe de funcționari, egal de servili și de timorati, de importanți și de versatili, dintre care unii reușesc să diversifice uniformitatea tipului prin mijloace exterioare: George Oancea, prin degajare, Florin Colibăș, prin expresivitate a jocului. Apariții convingătoare fac, împreună cu Vasile Florescu, Dan Damian, Rodica Tapalagă și Evelyn Gruba.

ROMULUS VULPESCU

OPINIÎ DESPRE REPERTORIÛ

între REGULI și NEGOTII

După cum se știe din clasiți, indignarea provocă la exprimarea în versuri, dar, cum hexametru nu-i la îndemina oricui, renunță la bicul de șase picioare prevăzut cu sfîșii dactilici și-mi scandez sentimentul în vehemența prozei.

O scurtă ochire aruncată în oricare ziar, la rubrica „Spectacole”, îi suscită, pe lingă soavăilele, de rigoare, în asemenea împrejurări de reflecție selectivă asupra unui spectacol, și nedumerire, nedumerire legitimă de „ce prap”, repertoriului teatral. De ce se că prap repertoriul ce regizează alcătuirea repertoriului anual al multora dintre teatrele bucureștene (la ele mă voi referi în rîndurile următoare) la mare cinste se află cel paradoxal: criteriul lipsei de criteriu ferm, întimplarea.

Firește, cîteodată, întimplarea e un sfetnic bun și de încredere, potrivit adagiului că „întimplarea aranjează bine lucrurile”, în afară de excepție, adaug eu adagiului cînd justificată de realitate. Și excepțiile funcționează de regulă dîmuniță după amiaza. După cum se vede, repertoriul național și mai ales, contemporan, are prioritate, fapt merit să închidă gura cronicarilor-bocitoare, care se lamentază îngrijorați de invazia bulevardului parizian, dar, care cronicari — unii — sub masca amenă a urbanității, își tănușesc lipsa de curaj în a spune lucrurilor pe nume, temători să nu strice o relație între cutare și cutare, să nu rateze o „pîlă” ici și alta dincolo. Chiar așa s-a stca lucrurile și chiar o fericită întimplare să fi concurat la promulgarea frecventă a dramaturgilor locali, pe care alți de nes — constrîns de realitățile programării — l-am citat mai sus? Îndoi-măș, Îndoi-măș și n-am cui. Sau poate, neliniștile mele, deloc existențiale, să abăzde?

Cum stau, în realitate, lucrurile în ceea ce privește „proporția”, echilibrul logic, între piesele românești și cele străine? Mult mai prost decît ar părea la un examen. Ite și al unui cronicar îndărătnic s-a susținut importanța literaturii dramatice naționale.

Asa, de pildă, Teatrul „Național” din București, teatru care arborează numele lui Ion Luca Caragiale, n-a jucat în această stagiune (pînă acum cel puțin), nici o piesă a dramaturgului pe care și l-a ales drept patron. (Cf. Radu Penulescu. O scrisoare a directorului „Teatrului Mic”, în „Contemporanul”, nr. 94 martie 1966, care n-ar fi fost rău să se referit autentic la repertoriul propriu al său teatru). Unul dintre cei mai mari comediofagi ai lumii (am spus Caragiale), considerat astfel de mare istoric și critic al literaturii — a noastră și a altora — situat în linia Aristofan, Molliere, nu e jucat în propria lui „casă” unde ar trebui să figureze integral (și ar și cu monologul 1 Aprilie), în repertoriul permanent al fiecărui stagiuni, programat săptămînal, măcar o dată, dacă nu se poate de două ori (ca Baranga la „Municipal” e drept, Caragiale e defunct, chiar dacă e clasic, iar Baranga nu mai e jucat la „Național”, ca în stagiunile trecute, ci s-a băjment la alia teatru, „Comedia Franceză”, care nu poartă numele lui Molliere, dar care se consideră „casă” lui și joacă în permanență. Dacă pentru a fi jucat la Caragiale, trebuie să plătească prețuri exorbitante la forma formală, în schimbul pretenții reale pe prima noastră scenă, fie: merită. Numesc-se Teatrul lui de-ici înainte mamă „Național”, scurt, dar joace-se piesele lui Nezece lanou! (E cu atît mai dureros acest fapt cu cît același „Național” a prezentat lorga și Sobul, de pildă, un foarte bun început de stagiune început care nu trebuie să rămîie nesădit).

În lume, mult pe O'Neill, chiar de pe vremea cînd nu se purta așa de mult ca astăzi, și mă bucură din inimă că trilogia lui Din jale se înscriseră. Electra este reprezentată la „Național”. (Șper că nu voi fi suspectat de cine știe ce opacitate la fenomenul cultural străin). Dar dacă un clasic american își găsește locul pe această scenă, autorul român al altor trilogii — naționale și exaltînd sentimentul patriotic aceasta — Barbu Ștefănescu Delavrancea, nu. El se adăpostește în felii pe la teatre mai mici și fără pretenții de primat. Menționăm Electra lui O'Neill. Cea a lui Sofocle sau cea a lui Euripide n-au rețînit nici ele atenția autorilor de repertoriu ai „Naționalului”. Publicul află din emisiunile de „Istoria teatrelor” de la Televiziune — și află din fragmente (acolo e firesc așa) — cite ceva despre clasiții antici, greci și latini. Unde sînt matineele pentru elevi (cu lectură în costume de stradă), ale „Naționalului” copliării mele? Eli-ni: mari sau perindat cu toții pe scena bătrînei instituții. Nu mai au ce să ne spună astăzi? Dar alți dramați români clasiți? Un Ficca, autor spumos al *Franțuzitelor*, e oricum mai

potrivit la această rampă decît Regele moare, să zicem, de un dramaturg francez contemporan, interesant desigur, dar nu atât încît să justifice un val de piese pe numeroasele noastre scene. Criteriul „noutății” lui (vechi de cînd lumea, de la Apocalipsa Sfîntului Ioan Teologul sau, dacă vrei, de la teatrul medieval german, de la călugăria Hrosvitha, de la mai recentul Dietrich Grabbe, sau de la și mai recentul Jarry — autori și modalități cărora le este tributari) — e un criteriu debil.

Pentru un student la filologia română, tabloul amplu și valoros al dramaturgiei clasice e mai prezent și mai proaspăt în minte decît pentru secretariatul literar al zisului teatru. Alecsandri se joacă sporadic, mai bine zis se juca, și atunci la fostul „Teatru al Armatei” (fapt care face zisului teatru și retrospectiv cinste, dar nu e spre lauda acestuia, „Naționalul”). Hașdeu s-a strecurat acum cîțiva ani pe scena „Municipalului” (unul dintre puținele teatre bucureștene care — indiferent de scări și de soavăile în repertoriu — își respectă profilul pe care și l-a ales). De aceea, Vedere de pe pod, de Arthur Miller, se potrivea mai bine pe scena de la „Municipal”, la fel ca și Oameni și soareci, de Steinbeck, iar Copiii soarelui, de Maxim Gorki, mai degrabă la „Național”.

Dar această cazistică să nu mă facă să uit că dezbăt ce de-a doua culpă a repertoriului, „proporția”.

Ajunge la a Treia pe care am pomenit-o vorbind despre „proporție”, culpa nerepectării „profilului”. Cu excepția (relativă) a pomenitului „Municipal” și, parțial, a Teatrului de Comedie — teatre care-și respectă (sau se strădușesc să-și respecte) cît pot mai bine de clarurile de principiu și de specific — pe restul scenelor domnește o incîntătoare confuzie de valori, de epoci, de nații, de sensuri, de cîntec, de destinație, de filosofii. Spectatorului nefamiliarizat cu misterele repertoriului și cu ștelele oculite ale criteriilor de selecție se pornește de-acasă hotărît în asta seară să ia cunoștință de direcțiile teatrelor moderne contemporane, să vadă o piesă de „idei”, „serioasă” cum îi spune el. Și se duce la „Noțtara”, unde a auzit că se joacă *Acasă* și Ionescu, *Lana dezmoștenitorilor*; *Omni care și-a pierdut omnia*. Dacă izbuteste să scape de *Opt femei* sau de *Sonet pentru o păpușă* (piese de elevată intelectualitate, sinteze de idei substantiale), nimereste la *Au fost odată...* și, în cele din urmă, blestemul, fugă, ca să mă întinze, la Teatrul de Estradă, junos pe municipalitate care mută de la o zi la alta teatrele, unul în localul celuilalt, și nu-i amuță la vreme pe cetățeni. Și uite-asa, mai cu un cîntecel, mai cu o melodramoletă, mai cu tragedie contemporană, mai cu baliverne adaptate, trece stagiunea și vine cealaltă, și ne-vîrșim în cerc, precum bicul cal orb care scoate apă la grădinarie. N-ar fi de mirare să vedem în stagiunea viitoare Hamlet la Estradă (și de ce nu, doar „absurdul” e vice-regal în repertoriul nostru modern), că în alta parte în București nu prea vîd unde s-ar potrive Poze la Teatrul regional „Barbu Delavrancea”, care nu-și joacă pe Delavrancea, dar care-și gîndesc pe marele Wesker sau Wesker, autorul zgînditorilor *Rădăcini*, tot un fel de englez și el, ca și Shakespeare.

Nu i s-a acordat teatrului românesc un asemenea sprijin din partea statului niciodată ca în epoca noastră, de cultură socialistă. De ce să nu se facă toate eforturile pentru a răspunde cum se cuvine încrederii și speranțelor puse în el?

Fără glumă! Cîți credeți că o să mă meargă cu industria dramatică a lui Ionel Hristea sau cu cea a lui Aurel Storin? Glumele — bune, proaste, cum sînt — au și ele o limită: a decentei.

Eu mai vreau să-mi și vîd autorii dramatice pe care-i citesc. Sîngă Dantonul neamțului Bûchner are loc și cel al lui Camil, între două însărlări pseudo-filosofice ale franțuzului Ionescu s-ar putea strecura și românul Lucian Blaga. Să cercăm împreună. Istoria literaturii române de G. Călinescu, spre exemplu, și să mai aflăm cite ceva despre teatrul românesc, așa prost și pentru popor cum este el, că dramaturgi avem, slavă Domnului! E drept însă, că Dumnezeu îi dă (dramaturgi), dar în sac (de repertoriu) nu-ți bagă (piese românești)! Iar cînd facem apel — justificat de valoare — la autorii străini, să ne mai aducem aminte și de cite-un Calderon de la Barca sau de-un Marlowe, de cite-un Terentiu sau de cite-un Lessing, de un Regnard sau de un Beaumarchais, și s-o mai rîrim cu negustorii de șireturi literare, care au făcut mufluzic rușinos pe la noi sau pe-aiurea.

Să nu confundăm comerțul de idei cu comerțul pur și simplu. Negotium, adică ocupație, muncă, treabă, grijă, nu negotii, adică afaceri, negoț.

*) Cf. Henri Clouard, *Histoire de la littérature française*, vol. II. Albin Michel, Paris, 1962; „Cu Rinocerii”, Ionescu a revenit la acel teatru satiric pe care evul nostru mediu (francez) R.V. l-a cunoscut cu sotiile. Teatrul medieval, operă de Alfred Jarry și ale lui Alphonse Allais, figurează necăparat în biblioteca lui”. (p. 367).

PE SCENA LUI „ȚÂNDĂRICĂ”

Între spectatori și păpuși s-au dezlăsat cîteva întreceri pe detaliile complexe, indiferent că e vorba de spectacol pentru rochite și pantaloni scurți sau pentru cei mari. Nota de calitate, tinuta artistică, seriozitatea și originalitatea, stabilise corespondența permanent, de real interes, al publicului căruia „Țîndărică” l-a devenit prieten, frate, dacă nu cumva și un simbol.

Deși pare unul singur, „Țîndărică” e de fapt o lume de eferescențe, de sentiment și de pasiuni, de îndrăzneli și frustrări cărora fosta păpușă de bicul nu-i putea oferi cîndva decât suspinul unor idealuri nerealizate.

Trecînd de la copil la spectacol pentru cei mari, scena păpușilor animate ne oferă spectacole pe idei, subiecte și expresii noi, deschizînd în același timp perspective largi afirmării talenților și spiritului de inventivitate. În această lume discretă de născuți și panatoni scurți sau pentru cei mari. Nota de calitate, tinuta artistică, seriozitatea și originalitatea, stabilise corespondența permanent, de real interes, al publicului căruia „Țîndărică” l-a devenit prieten, frate, dacă nu cumva și un simbol.

Regia — sub semnătura artistei emerite Margareta Niculescu — a însumat în spectacol sinteza de artă și înțelegere, ca o cunună de stele, a fiecărui fragment devenit în sine moment de complexă gândire și realizare pe toate planurile posibile. Regia a creat de fapt frumoasa unitate a spectacolului, ferindu-și de unele alunecări spre grotesc ale subiectului, asigurîndu-l în același timp înținuă corespunzătoare.

Textul — o comedie de Valentin Silvestru după Garcia Lorca — este în fond o schiță de viață în jurul unui subiect pe care autori clasiți de teatru l-au rezolvat în diverse variante. Cum dialogurile mișchiesc și relația cu publicul, și cum ele acord unghi pe planul secund, reacțiile sînt stî și ele inegale, pîrîndu-ne rău că ne

am asistat la o cursivitate egală de-a lungul întregului spectacol. S-ar putea spune că stilul lui Lorca este uneori brutal, dar pentru că avem de-a face cu un spectacol „după Lorca”, stilul autorului poate că ar fi putut evita unele îngroșări sau situații coborîte, nu întodeauna pe placul publicului nostru.

În schimb versurile — în tălmăcirea postului Teodor Bals — au reprezentat, în expresia generală a textului, momente de frumoasă zugrăvire, armonii frumoșurle recitate, a dat un amalgam în care poate că am fi preferat pînă la urmă rima ale crelei accent se lega splendid cu atmosfera generală în minuscula scenă.

Spectatorii au aplaudat și, plîcînd, au avut subiect frumos de discuții și comparații, trăgînd, evident, fiecare concluziile lui. Am aplaudat și noi sincer pentru „Țîndărică” a) nostru, pentru bogăția lui de valori, pentru idilele și realitățile lui, pentru nouitatea pe care o aduce în fiecare spectacol. Ne-am îngădui să-i sotiim ceva la ureche, mai degrabă pentru autorii de piese, dar și pentru neobșii lui colaboratori: revenirea, într-o zi, poate în scenă, a păpușilor și erorilor de vechi tradiție românească — Vasilache, Mărioara, Moșii băboși, Păcălă, Tîndălic. Dimpneacă, „Țîndărică” e ar putea face un spectacol plin de inedite surprize...
Barufu T. ARGHEZI

SATUL în atelierele artiștilor plastici

NICA PETRE

„Ioana”

ROMUL LADEA

„Portret de țaran”

GABRIELA MANOLE-ADOC

„Colectivistă”

PAUL VASILESCU

„Fată cu floarea-soarelui”

Fotografii de MARIANA DRAGU

RADU BOUREANU LA 60 DE ANI

E în felul de a fi al lui Radu Bouréanu, în scrisul său și-n variația preocupărilor pentru artele frumoase aștia prospețime și tinerețe, aștia sinceră pasiune și dăruire înaltă pentru evoluția lui artistică și pentru îmbogățirea literii românești contemporane. De la cultivarea unui spirit arhaic în forme moderne, Radu Bouréanu a evoluat mai cu seamă după Eliberare, spre o poezie luminoasă, plină de patos contemporan, o poezie militantă, angajată în afirmarea unor înalte idealuri comuniste. Talent multilateral, pictor, actor, prozator, eminent traducător, dramaturg, Radu Bouréanu rămâne totuși prizonierul poeziei căci liricului se revărsă răvălnic în culorile tablourilor sale. În gesturile și intonația vocii, în amplitudinea sa poetică, în *Sărut fără dragoste*, în care se evocă momente de răscruce din istoria poporului român cu un simț plastic și cu o participare afectivă tulburătoare. Intelctual de o temeinică și rafinată cultură, om de gust, spirit mobil, Radu Bouréanu a desfășurat de-a lungul a patru decenii, în reviste și ziare progresiste, o intensă și bogată activitate publicistică, pe care am dori-o strînsă într-un volum selectiv, cu sentimentul că va marca un moment distinct în evoluția acestei specii ce a cu-

noșcut în cultura noastră strălucite condeie din amănunțita poemă *Sărut fără dragoste*: Al. Săbă, Eugen Jebeleanu, Zaharia Stancu, Mihail Beniuc, Mircea Radu Paraschivescu și alții.

Ar fi un omagiu pe care editurile noastre l-ar aduce unei munci atât de strălucite și scumpe. Numai o asemenea bogată producție literară-artistică ne poate convinge că dinamicul, liricului vioros ca un debutant, Radu Bouréanu, împăpănește 60 de ani. El scrie, cu acest prilej, aceeași literatură aceeași putere creatoare și aceeași pasiune pentru dezvoltarea și înflorirea literaturii noastre socialiste.

L. D. BALAN

— Maxim Gorki: *Nuravă, recitarea*. — Editura pentru Literatură Universală.
— Frații Grimm: *Fovăsi*, în românește de Dan Faur. — Editura Universităţii.

CRITICA

— Zece *Dumbrăve-Bucureşti*: Ion Creangă, monografia, în limba franceză și engleză. — Editura Meridian.

ȘTIINȚA-ARTE

— George Oprescu: *Scrisori despre artă* (G. Oprescu și memorii de artă românească). — Editura Meridian.

— Ion Zamfir: *Teoria universală a literaturii*, vol. II: *Evul mediu și Renașterea*. — Editura pentru Literatură Universală.

— Marian Vălculescu: *Mircea Bogdan și G. Oprescu*. — Editura Meridian.

— Dumitru Todea: *Spre America*, *Itinerariu de călătorie*. — Editura Meridian.

— Valer Dornel: *Silvia Mădăraș*, *scriitorul și fotografii*. — Editura Meridian.

— Valer Dornel: *Scrisori despre artă* (G. Oprescu și memorii de artă românească). — Editura Meridian.

— Valer Dornel: *Scrisori despre artă* (G. Oprescu și memorii de artă românească). — Editura Meridian.

— Valer Dornel: *Scrisori despre artă* (G. Oprescu și memorii de artă românească). — Editura Meridian.

RĂSPUNS LA O SCRISOARE DESCHISĂ

TOVARĂȘI ROMÂNII VĂLPECESCU!

În numărul trecut al *Gazetei Literare*, vă ocupăm de un articol publicat de dumneavoastră în revista „*Limba noastră*”, intitulat „*Informații despre*” (nr. 20).

Redactorul la afirmația pe care am răspuns în numărul trecut al *Gazetei Literare*, vă ocupăm de un articol publicat de dumneavoastră în revista „*Limba noastră*”, intitulat „*Informații despre*” (nr. 20).

Redactorul la afirmația pe care am răspuns în numărul trecut al *Gazetei Literare*, vă ocupăm de un articol publicat de dumneavoastră în revista „*Limba noastră*”, intitulat „*Informații despre*” (nr. 20).

Redactorul la afirmația pe care am răspuns în numărul trecut al *Gazetei Literare*, vă ocupăm de un articol publicat de dumneavoastră în revista „*Limba noastră*”, intitulat „*Informații despre*” (nr. 20).

Informațiile activității sale literare, științifice și artistice sunt cunoscute de toți. „*Limba noastră*” și „*Limba noastră*” sunt reviste care au apărut în România în perioada 1948-1952. Scopul acestor reviste a fost să prezinte activitatea literară și artistică a scriitorilor și artiștilor din România și din străinătate.

Informațiile activității sale literare, științifice și artistice sunt cunoscute de toți. „*Limba noastră*” și „*Limba noastră*” sunt reviste care au apărut în România în perioada 1948-1952. Scopul acestor reviste a fost să prezinte activitatea literară și artistică a scriitorilor și artiștilor din România și din străinătate.

Informațiile activității sale literare, științifice și artistice sunt cunoscute de toți. „*Limba noastră*” și „*Limba noastră*” sunt reviste care au apărut în România în perioada 1948-1952. Scopul acestor reviste a fost să prezinte activitatea literară și artistică a scriitorilor și artiștilor din România și din străinătate.

Informațiile activității sale literare, științifice și artistice sunt cunoscute de toți. „*Limba noastră*” și „*Limba noastră*” sunt reviste care au apărut în România în perioada 1948-1952. Scopul acestor reviste a fost să prezinte activitatea literară și artistică a scriitorilor și artiștilor din România și din străinătate.

Informațiile activității sale literare, științifice și artistice sunt cunoscute de toți. „*Limba noastră*” și „*Limba noastră*” sunt reviste care au apărut în România în perioada 1948-1952. Scopul acestor reviste a fost să prezinte activitatea literară și artistică a scriitorilor și artiștilor din România și din străinătate.

Informațiile activității sale literare, științifice și artistice sunt cunoscute de toți. „*Limba noastră*” și „*Limba noastră*” sunt reviste care au apărut în România în perioada 1948-1952. Scopul acestor reviste a fost să prezinte activitatea literară și artistică a scriitorilor și artiștilor din România și din străinătate.

Informațiile activității sale literare, științifice și artistice sunt cunoscute de toți. „*Limba noastră*” și „*Limba noastră*” sunt reviste care au apărut în România în perioada 1948-1952. Scopul acestor reviste a fost să prezinte activitatea literară și artistică a scriitorilor și artiștilor din România și din străinătate.

RECENSĂMÎNTUL POPULAȚIEI:

100.000 DE REPORTERI

Lumina, în flux și reflux, însoțind parcul vechi, Cișmigiu, dintr-un fel, plătire legată de însăși abstracția pe o adeveră mare electrică. Se aprind și se sting lumina becurilor care îl înconjură. Târziu, pînă dimineața prăvălilor paginilor albe, arăsură de la fereastra mea, fereastra unei familii de ingineri și sevării, lucidă, cu lucire egală, lumina potrivită surzilor de cale pe care se desfășoară proiectele: mai jos, în dreapta, calmă, uleioasă, filtrată de abajurul viciilor, o lumină, căzând probabil pe filele cărți cu foi grele, cu marginile aproape înclinate de vechime: cred astfel fiindcă acolo stă bătrînul profesor de istorie.

Dar mai departe, la blocul vechi, și diacolo? De-aș putea fi neobișnuit reporter pe care îl cere orașul modern, casa și strada, și satul în necontenită schimbare, și bălăzării prăvălilor și troleibuzului cu număr nou pe care l-am văzut oprind ieri în stație.

Cifrele, informațiile din sfera despăturite grăbit dimineață, și-ar zăvăliu adevărul adică și concret; ceea ce află doar cititor și putea și nemilcior și pe larg cunoscut oamenilor, familiile și casele lor. Peste câteva zile țara întreagă va fi cutrecută de 100.000 de reporteri. Peste câteva zile 100.000 de recenziori vor cere concursul cetățenilor pentru completarea formularelor necesare recensămîntului populației și locuințelor.

Ceea ce fiecare știe parțial, bănuim sau ne imaginăm, lucrând să surprindem, din acest urghi, progresul României socialiste — va fi aflat, la nivel științific, de întreaga țară. Evoluția structurii și creșterii populației, condițiile de locuit, dotarea social-culturală, comercială și tehnico-edilitară vor putea fi pe larg cunoscute, pînă în viața lumii preocuparea majoră a Partidului Comunist Român pentru ridicarea continuă a nivelului de trai material și cultural al poporului nostru. Ultimul recensămînt, acelu-

de-acum 10 ani, mă găsea într-o localitate îndepărtată — pe jumătate sat, pe jumătate șantier — năzduind spre împlinirea unei construcții pe atunci unică în țară. Recenziorii intrau în baraci, completau rubricile din formulare adeseori, în cazul tinerilor, întrebînd despre studii profesionale, ar fi trebuit să scrie „în curs de calificare”. În multe orașe, tot în cazul tinerilor, în dreptul profesiei recenziorii notau, probabil, „studiu”.

Acum, în localitatea fostă șantier sînt blocuri suple recenziorii vor suna la uși cu nume cunoscute și, dincolo de uși, în camerele proaspete, în clipa de față stau meșteri — studenți la fără frecvență, operatori chimici ciadva — cu 10 ani în urmă — „casnice”, ingineri profesori, tîrgariști de vechiul recensămînt ca elev Prefecturii, cunoscute amintirilor mele în mic și individual, au cuprins timp de un deceniu oamenii și peisajele întregii țări.

Recenziorii vor urma etajele noilor construcții, vor suna la ușile celor 270.000 de apartamente construite de stat numai în ultimul an, vor bate la porțile celor 530.000 de locuințe realizate din fondurile proprii ale cetățenilor în majoritate la sat. Necunoscuții noștri contrați, vor strînge în fișele de recensămînt nu numai bogăția înfăptuirilor prezente ci, prin rigurozitatea vestei anchetei social-științifice, vor ajuta la întemeierea celor de mîine amplasamente pentru noi zone de producție, tipuri moderne și încă mai confortabile de locuințe și edificii social-culturale, mijloace de transport la nivelul cerințelor previzibile a structurii demografice; alfel spus, cu viitorul. În zilele acestui martie — 100.000 de reporteri ajută, cu puterile lor, la prefigurarea țării de peste 10 ani.

Tita CHIPER

CICLUL SERILOR OMAGIALE

la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu”

În continuarea ciclului Serilor omagiale, la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” (Calea Victoriei 115), va avea loc sîmbătă 12 martie 1966, ora 18.30, o seară literară și artistică dedicată dramaturgului Mihail Sorbul.

Vor vorbi: Victor Efimiu, membru al

Academiei Republicii Socialiste România, și Valeriu Răpănuș, critic literar.
Actori: Carmen Stănescu, Ilina Tomaroveanu, Constantin Bărbulescu, Constantin Răuțchi și Damian Crîșmaru, de Teatrul Național „I. L. Caragiale”, va interpreta „*Patimo Rosie*” (actul I).

discuții...discuții...discuții...discuții...discuții...discuții...discuții...d

GH. ACHIȚEI

CONCEPTIA CRITICII LITERARE

Articolul publicat de Eugen Simion, în numărul din 24 februarie al *Gazetei Literare*, abordează o seamă de idei interesante cu privire la caracterul și sarcinile actuale ale criticii literare asupra cărora cred că ar merita să insistăm mai mult. De altfel, însuși autorul articolului sugerează o discuție în acest sens și nu pot decât să mă asociez la un atare gând. Mi se pare semnificativ faptul că dezbateră a fost deschisă printr-o intervenție intitulată „*Metamorfozele criticii*” plasată în cadrul rubricii „*Delimitări*”. Poate nici autorul și nici redacția n-au prevăzut coincidența de sensuri ce nu se relevă acum. Dar am convingerea că o discuție despre critică, la noi, în momentul de față, nici nu se poate începe sub alt semn decît acela al „*Delimitărilor*”. După experiența cîștigată pe parcursul a două decenii, după învingerea dificultăților legate de perioada începutului în viață, după înfrimarea tendințelor sociologice-vulgare, prin detasarea de opțiunea îngustă a interpretărilor simpliste, prin abandonarea dilemelor și schemelor, critica noastră literară are nevoie să se delimiteze de tot ce îi apare ca străin de esența sa. Dacă acest proces, destul de complicat, marcat, desigur, printr-o seamă de momente mai importante, prin care critica românească a trecut pentru a-și fundamenta profilul marxist, poate fi tradus prin formula „*Metamorfozele criticii*”, atunci totul devine limpede. Dacă nu, va trebui, totuși, să conștientizăm, de comun acord, asupra termenilor. Despre ce metamorfoze e vorba? Am desprins din articolul lui

Eugen Simion dorința de a discuta asupra felului cum critica marxistă a datorează să țină seama de rezultatele pozitive ale diverselor experiențe efectuate în cadrul unor cercetări nemăsurate, de anumite procedee, de anumite metode recent descoperite de investigație a fenomenului literar care pot și trebuie să fie cunoscute de către noi. Cred că nu deformez intențiile tovarășului E. Simion. Într-adevăr, există anumite zone literare, există anumite puncte comune în care observațiile de amănunt sau chiar opiniile mai largi, ale diversilor critici și esteticieni de peste hotare vin să coincidă, să se interfezeze cu ale noastre, indiferent de convingerile pe care acestea le nutrește. Eugen Simion remarcă în articolul amintit observația lui Gaetan Picon, dintr-un interesant studiu de estetică literară: „*L'écriture et son ombre*”, Paris, Gallimard, 1953, referitoare la necesitatea justificării operei de artă ca existență de sine stătătoare care se impune spiritului nostru nu numai ca obiect de plăcere, dar și ca obiect estetic de investigație, de cercetare, de nedumerire, solicitînd astfel în mod complex conștiința critică. Aș vrea să mă opresc puțin asupra acestei idei, întrucît mi se pare foarte semnificativ tocmai fiindcă ea aparține unui critic de cu totul altă formație decît cea marxistă. Pentru criticul francez, opera de artă se prezintă ca o realitate aparte, detașată de viața reală și anexată la un ordin special care este o creație artistică a culturii. (Gaetan Picon, *L'écriture et son ombre*, pag. 90). Opera de artă, astfel, nu există decît în mă-

sura în care se dovedește demnă de a figura într-o oarecare ordine valorică. Picon insistă asupra caracterului complex al judecării de valoare, pentru stabilirea căreia criticul e obligat să țină seama de toți factorii ce alcătuiesc structura valorii operei literare. Într-urmare opera literară are nevoie de o judecată mai largă decît simpla judecată de gust: îmi place sau nu-mi place ceva, pentru că așa sînt eu. După Picon, gustul se prezintă ca expresie a unei conștiințe estetice confuze, în vreme ce mai există și o conștiință estetică teoretică ce tinde să devină gust (idem pag. 79). Gaetan Picon încearcă în acest studiu să explice bazele conștiinței estetice. Pentru criticul francez a fi ca un obiect oarecare nu-i suficient pentru o operă; e necesar ca opera să devină obiectul unei conștiințe estetice, adică să se dovedească aptă de a fi atașată la rigurile artei. În ce măsură totuși și pînă unde noi ne putem identifica cu poziția lui Picon sau a oricărui alt critic de formație nemarxistă? În ce măsură ne îndreptăm de ea, ca de orice altă opinie în legătură cu o problemă despre care avem un punct de vedere personal, în ce măsură ne delimităm de ea ca marxisti; pînă unde sînt posibile deosebirile noastre de vederi în limitele concepției marxiste? Răspunsul mi se pare esențial pentru definirea poziției filozofice ce o ocupăm.

Nu am de gînd să schitez un tablou al tuturor tendințelor, orientărilor și stilurilor ce se pot observa în momentul de față în critica literară românească. Aș vrea doar să remarc și

ce, împreună cu Eugen Simion, mă-măreză cu oarecare oarecare ordine valorică. Picon insistă asupra caracterului complex al judecării de valoare, pentru stabilirea căreia criticul e obligat să țină seama de toți factorii ce alcătuiesc structura valorii operei literare. Într-urmare opera literară are nevoie de o judecată mai largă decît simpla judecată de gust: îmi place sau nu-mi place ceva, pentru că așa sînt eu. După Picon, gustul se prezintă ca expresie a unei conștiințe estetice confuze, în vreme ce mai există și o conștiință estetică teoretică ce tinde să devină gust (idem pag. 79). Gaetan Picon încearcă în acest studiu să explice bazele conștiinței estetice. Pentru criticul francez a fi ca un obiect oarecare nu-i suficient pentru o operă; e necesar ca opera să devină obiectul unei conștiințe estetice, adică să se dovedească aptă de a fi atașată la rigurile artei. În ce măsură totuși și pînă unde noi ne putem identifica cu poziția lui Picon sau a oricărui alt critic de formație nemarxistă? În ce măsură ne îndreptăm de ea, ca de orice altă opinie în legătură cu o problemă despre care avem un punct de vedere personal, în ce măsură ne delimităm de ea ca marxisti; pînă unde sînt posibile deosebirile noastre de vederi în limitele concepției marxiste? Răspunsul mi se pare esențial pentru definirea poziției filozofice ce o ocupăm.

De bună seamă, numai confundînd marxismul cu cel mai obscur dogmatism, cineva ar putea să neghe necesitatea varietății de modalități, procedee, criterii de apropiere de opera literară în critica marxistă. Spiritul dialectic, propriu, în general, filozofiei noastre se dovedește incompatibil cu o astfel de atitudine. Marxismul s-a născut în istoria gîndirii ca filozofia care a pornit întotdeauna de la realitate și a acționat în spiritul ei. Nici un fel de metode, nici un fel de procedee nu pot fi proclamate ca singurele apte, capabile să exprime poziția estetică marxistă față de opera de artă. Dialectica obligă pe cel care se declară adept să țină seama că orice lucru se prezintă în relațiile sale specifice și că ideile noastre nu

valorează nimic dacă vin în contradicție cu ceea ce obiectul studiat are unic și propriu. Teoriile, principiile generale apar așa dar, ca un punct de plecare și ca o călăuză în cercetarea obiectului singular — totalitate a unor relații specifice. Estetica marxistă pornește de la premiza că opera de artă este întotdeauna creație, este creație pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specifică a operei contravine dialecticii și în consecință mai tirziu sau mai devreme analiza va trebui să plătească tribut spiritului speculației unilateral. Critica mi se pare creată pentru a sublinia, încă odată, faptul creator la care este solicitat permanent comentatorul literar în contact cu opera. Oricare încercare de a introduce procedee din exterior, criterii neadecvate, străine de structura internă specific

CU DINICU GOLESCU PRIN PARCUL SCHÖNBRUNN

ener-Walz-Express, din direcția București, sosește la Viena la amiază. Înainte de a oprimi în gara de Vest, trenul traversează cartierele de grădini întinse și străzi încete în verdețea. De la gară pe Maria Hilferstrasse, strădă largă, cu clădiri masive, una din marile artere comerciale, ajungi, trecind pe lângă Kunsthistorische-Museum, la Ring, principala nervură a orașului. Bulevard larg, brăzdat în lung de mai multe șiruri de lei și de castani, argint de clădiri somptuoase și de parcuri, Ringul înconjoară ca un inel aducerea românească a numelui său sau, mai exact, ca o potcoavă, vechea cale a cenzurii austriace. Viena propriu-zisă, înconjurată din timpuri de un zid înalt cu contraforturi, care a apărut, la sfârșitul secolului XVII-lea, orașul de turci, lăsdnd cele 92 de mahalale, are cartiere ale pitalei, pradă invadatorilor. Zidul mai exista la 1858 când Filimon vizita ena și-și însemna amănunțit impresiile în cartea sa Excursiuni în Germania meridională. De-a lungul zidului, în jurul Vienei, se întinde un parc ens cu „loșării” pentru petrecere, unde veneau deopotrivă locuitorii cetii și ai mahalalelor și care a făcut la 1824 încintarea lui Dinicu Goleu. Pe locurile parcuri ediliti orașului au construit Ringul, după dărămarea durilor anarhice, în al șaselea deceniu al veacului trecut. Pe Ring se găsește multe din edificiile istorice sau cultural-artistice ale orașului: Universitatea (clădirea nouă), primăria, parlamentul, cu fațada în stilul templelor egești, Muzeul de științe naturale, cel de istoria artii, unde se păstrează frumoase colecții, în deosebi din pictura Renașterii italiene și din școala amandă, fostul palat imperial Hofburg, opera și Burgtheater, principalele atre ale Vienei, Ringul desparte și leagă în același timp centrul capitalei (care păstrează înfățișarea orașului vechi, cu arhitectură specifică, cu razi în genere înguste, așa cum de-a văzut și descrie Dinicu Golescu, cu roape un secol și jumătate în urmă și cu le arăta gravurile epocii), de lealte cartiere (cu străzi largi, modernizate în bună parte și omogenizate lb aspect arhitectonic).

Multe din monumentele orașului am sentimentul că le cunosc dinainte. teratura de călătorii, cu largi referiri la Viena, atit de bogată în special veacul trecut, m-a familiarizat cu ele. Imi stăruie în minte mai cu seamă Dinicu Golescu, Codru-Drăgășanu, Nicolae Filimon, pe care natura proiei mea făcut să-i recitese mereu. Primul dintre ei, mistuit de dorința să contribuie la înălțarea țării sale, pe drumul propășirii și al civilizației, mit în fața monumentelor de artă ale capitalei habsburgice, pe care, fire genuș și practică, le măsoară cu pasul și cu stinjenul, fără însă a poposi ea mult în fața lor, interesul său fiind solicitat mai cu seamă de aspecte economice și gospodărești ale orașului; al doilea, psiholog, atent la obiceiuri și moravuri, năzduind să schițeze portrete, să surprindă fizionomia specifică popoarelor pe care le vizitează; în sfârșit, Filimon, cronicar mural și de teatru, om cu experiența răscolirii arhivelor, face incursiuni istobe, lungi descrieri monumentelor de artă, cu aprecieri competente de om lităit.

Primesc spre Schönbrunn, dincolo de gara de Vest, aflat la începutul secolului trecut în afara capitalei, încit i-a trebuit lui Dinicu Golescu o oră de mers pe jos, de la marginea Vienei, ca să ajungă la el. Astăzi, cu tramvaiul sau cu taxiul faci, de la Ring, de-a lungul străzii Maria Hilfer, un sfert de oră. Construit în etape (început în ultimii ani ai secolului al XVII-lea încheiat în secolul următor de Maria Theresia), așezat în mijlocul unui n cele mai frumoase cartiere, castelul e integrat capitalei care s-a întins ereu, acoperind spații goale, încorporând localități aflate altădată în afara orașului. Înfațișarea castelului și a clădirilor din jur rezervate cindva gării litare ca și personalului care deservea familia imperială, parcul imens re se întinde în spate cu bazinele de apă și statuile care-o populază, ate își păstrează aerul de epocă. Intr-un colț al parcului, grădina zoologică, e care pomenește, de asemenea, memorialistii români în veacul trecut, doar e, poate, s-a modernizat și s-a îmbogățit colecțiile de animale.

Intr-un alt cartier, un nou punct de atracție pentru vizitatori: castelul Belvedere, ridicat la sfârșitul veacului al XVIII-lea de Eugeniu de Savoia; este o imitație vădită după Versailles, de dimensiuni mai mici însă. În-are și curtea majestuoasă, parcul care coboară de la castel spre oraș, în antă, cu alici populate baroc cu statui, cu bazine ornate luxuriant care se vîrșie în trepte, fac impresie. Castelul, în care a fost semnat, în 1955, statul de stat al Austriei, adăpostite, completnd muzeul de istoria artei pe Ring, colecții de pictură, în special austriacă. Lîngă intrarea princăla a castelului, față în față cu gara de est, în parcul Schweizer Garten, a află o clădire modernă cu pereți de sticlă, să pătrundă lumina din toate rțile: muzeul pentru pictura secolului XX. Spre răsărit, peste cartierul alți de al treilea district, străbătut în lung de Landstrasser Hauptstrasse, terță principăla în această parte a orașului, se întinde, între Dunăre și canalul său. Praterul, parc imens, adevărat complex de distracții, cu roata-riasă lîngă intrare, cu tribombe ca la Moși, cu chioscuri și localuri populare de mîncat și băut, cu seminețe și cocosei de porumb. Acum însă totul e morțit aici, deoarece Praterul e închis în timpul iernii.

amintirile istorico-artistice te întîmpină la tot pasul. Pe Ring, stauia masivă a lui Goethe, față în față, la vreo sută de metri cu a lui Schiller, în piața cu același nume. Puțin mai sus, în Burggarten, stauia lui Mozart, iar, la stînga, pe Maria Hilferstrasse, a lui Haydn. În fața universității, peste Ring, o clădire veche, cu patru etaje, în care a locuit, timp de paisprezece ani, Beethoven. Urc la ultimul etaj, pe terasa de piatră, unde de la stînga, m coridor îngust, întunecos, dă spre două odăi sărăcute de mansardă, luate între 1801-1817 de marele compozitor. Aici a compus, între altele, Idello și cîteva simfonii. În prima cameră, un pian și un scriu, rămase de a artist. Pe pereți fotografii înfățișînd momente ale biografiei artistului, specte de epocă ale orașului. Imi reține atenția în deosebi una care prezintă panorama orașului văzută de la geamul locuinței compozitorului în poca șederi sale aici. Clădirea se află lîngă zidul de apărare, în interiorul stății. În locul actualii clădiri a Universității și a parcului din dreapta a, dincolo de zid o piață imensă, un fel de parc cu numeroase alici, pe care a fost plantați de curînd șiruri de pomi și unde se plimbă lumina elegantă, vind din cetate pe una din porțile care se bînăuiesc în stînga; peisaj care a dat paisprezece ani în fața geamului marele compozitor și care contrasta alți de inhibitor cu ambianța sărăcă de mansardă a artistului. Mai în centru, e o stradă îngustă din spatele lui Stephens Dom, la etajul I al unei clădiri cu aspect mai deschis, mai zvelt decit cele din jur, muzeul Mozart. Aici locuit artistul în anii de supremă strălucire a geniului său. Muzeul curinde, din toate încăperile etajului locuit în întregime de artist, doar un ureu, camera de lucru și o odădă alăturată. Restul apartamentului e ocupat e locatari contemporani. E ora prînzului. Cînd ies, din stînga, probabil „bucătărie care va fi servit de bună seamă și lui Mozart, vine miros de ulăz vienez, se aud glasuri vesele și zgomot de farfurii. Viața merge înate. călcînd, cîteodată, indiferentă peste gîngăse amintiri.

Viena păstrează și urme importante pentru cultura românească. Pe Wiedner Hauptstrasse, strădă largă, care pornește de lîngă Ring și urcă pînă la linia ferată între gara de sud și gara Meidling, a locuit, în prima perioadă a studiilor vienez, George Enescu pe atunci în vîrstă de 7 ani. Ulterior, el s-a mutat în Nibelungengasse, alături de piața cu stauia lui Schiller, în preajna Operii. Nu departe, o stradă mică, Mûhlgasse, unde o locuit, o vreme, studentul Ciprian Porumbescu. La capătul dinspre Ring al străzii Maria Hilfer e stat cu intermitențe, într-o cameră de hotel, Lucian Blaga, în epoca studiilor universitare. Poetul și-a avut apoi, se pare, un domiciliu mai statornic la o zădă în apropiere, pe Kirchengasse. Poposea adesea la o cafenea, Museum, un departe de Operă, cafenea care mai există și astăzi. Pe Favoritenstrasse, una din străzile cele mai lungi ale Vienei, nu departe de Belvedere, pe unde ni-e de obicei drumul, se află Institutul Theresianum, unde a studiat, timp de șapte ani, Mateescu. Clădirea masivă, cu două etaje, lungă ca o cazarmă, în spate cu o grădiniță întinsă, care abia se bînăuiește de după zidul înalt, care-o desparte în stînga de stradă cu același nume, ea este astăzi academie diplomatică. Nu departe, la vreo sută cincizeci de metri, Schaumburggasse, o stradă care coboară în pantă, cu copaci bătrîni, care se însușie stufoși, cu clădiri de stiluri amestecate. Aici, într-o casă cu nr. 5, cum ne atestă mărturiile contemporane, a locuit, în ultima fază a studenției la Viena, Eminescu. S-o mai fi păstrînd oare casa? La nr. 5, o clădire veche cu etaj, în care se intră pe sub o boltă sumbră unde se vede o femeie trebalînd. Asta o fi fost în-adevăr locuința poetului? Eminescu a locuit la început pe Porzellanasse, o stradă largă, în partea de nord a orașului, apoi s-a mutat în cartierul Landstrasse, mai liniștit, poate și pentru a fi mai aproape de universitate. Aici a schimbat des locuința, fără a părăsi, decît sîrui, cartierul. Dintre cele vreo cinci străzi, toate apropiate între ele, unde amintiri și documente de epocă indică adresa lui Eminescu, numai în una, Kollergasse, s-a putut identifica casa în care a locuit poetul. În rest, străzile au suferit schimbări, multe din clădirile vechi au dispărut, printre ele și cele în care a locuit emporar poetul. Cartierul păstrează totuși un aer patriarhal și, în genere, atmosfera de epocă. Pe Kollergasse, o stradă mică, cu clădiri de două și trei etaje, la nr. 3, o placă, cu chipul lui Eminescu, menționează că în această casă, a locuit, în perioada aprilie-octombrie 1871, marele poet român. E o casă cu trei etaje, cu coloane în basorelief în dreptul geamurilor de la etaj. Alături, în dreapta, piața Kolonitz, cu biserica Othmar. În piață, în cadra de castani și trei bătrîni, roiesc porumbi. Și în această liniște patriarhală de amurg, se simte parca, trecînd ușor, spre casa de alături, umbra poetului.

La cîteva sute de metri, dincolo de Ring, pe Băckerstrasse, o stradă strîmă, de cîteva metri, clădirea vechii universități, astăzi sediul Academiei de științe austriece. În față, o piață mică. Pe această stradă poetul se plimba, după ieșirea de la cursuri, cu Slavici și-l conducea pînă la cazarmă. Aflăți, ni se spune, cîteva case mai sus de Universitate, unde viitorul mare prozator, își făcea stagiul militar. Priur-un pasaj îngust, dai în strada Wolzelle, unde era o cafenea, frecventată de studenții români și unde Iacob Negruzzi l-a cunoscut pe Eminescu, după publicarea primelor poezii ale acestuia în Convorbiri literare. Strada pare a-și fi păstrat vechea-l înfățișare. dar cafeneaua unde-o fi fost? Poate în clădire de lîngă pasaj, unde-i o mare librărie, poate în cofetăria de alături, ori vizavi unde-i librăria franceză?

Oricum, cartierul conservă tradiția de cultură, dar și de boemă scriito-vească. Aici sînt masate majoritatea marilor librării vieneză, aici anti-sarietele și, pe o stradă îngustă, Dorothee Gasse, care pleacă din Graben și pe care abia o distingi cînd treci prin dreptul ei, se află cea mai populă cafenea, Hawelka, frecventată în deosebi de artiști, Capșa Vienei. Viena, martie 1966

D. PACURARIU

IVAN GENERALICI (R. S. F. Jugoslavia)

„CARNAVAL”

secvente

CÎND POEZIA SE VREA ȘTIINȚIFICĂ...

O interesantă sinteză informativă asupra unor curente din poezia occidentală realizată ancheta publicată recent de Valde Godel, poet și publicist elvețian, în Journal de Genève (Supli-

ment literar). Observațiile cuprinse în acest articol sînt, desigur, amendabile. Ele sînt interesante mai ales în final, prin nota critică la adresa preocupărilor „științiste” ale reprezentanților a-

...Acești cercetători moderni (compozitori, poeți, romancierii, sculptorii, pictorii, realizatorii de filme, etc.) utilizează metode, tehnici foarte diferite, foarte neasemănătoare. Și totuși, par toți încercați de-o aceeași silă: sila față de „lanțagui” obișnuit, de categoriile în uz, de canoanele esteticii, sila față de un anume conformism intelectual, spiritual și moral. Corolar: toți ar în mod egal să ridice la nivelul artei un cod nou, semne vii, o limbă pură, actuală, universală, pe măsura omului de azi care să poată reflecta, traduce, exalta, dezvoltarea gigantescă, ultra-rapidă, a unei societăți a cărei privire scriează cu o agerime din ce în ce mai mare zonele siderale și a cărei inimă a început să bată în ritmul calculatoarelor electronice...

...Poezia nouă tinde să implice toate modulele de comunicare. Ea este (se vrea) loc de întâlnire, punct de convergență, — și nu domeniu ermetic, loc îngredăit, teren pîcîi: dacă concretismul (vizualism, mecanism, etc.) înfîlțeste în mod firesc grafica, pictografia, ba chiar arta publicitară, basismul, sau action-painting-ul, e incontestabil că verborfonia, sonia, etc. sfîrșesc prin a se confunda cu muzica modernă. În privința aceasta nu există limite veritabile... Lucrarea de artă nu mai e „rezultatul unei meditații” ci al unei „gesticulații”. Teoreticienii moderni se delectează cu termenii ca Schreieaktion, Sprechaktion, etc. Ei insistă asupra rolului hazardului asupra imprezibilității (după Heisenberg) referindu-se cu plăcere la statistică, la teoria informației...

...Mă opresc la poezie: poetul modern nu mai aspiră să se izoleze ca să „comună cu nevinovățiile pastorale”, culcat „lîngă cer ca astrologii”. Dimpotrivă, el caută să-și rupă izolarea, să se elibereze, să elibereze poezia pentru ca ea să reînvierească omul, să se topească în cosmos și să fuzioneze cu aspirațiile cele mai înalte ale vremii noastre. De parte de-a se extrage, de-a se sustrage, el tinde să se integreze. El trăiește în lume printre biologi și astrofizicieni. El se adresează contemporanilor (și nu se însuși) li cheamă, li zice ca martori, ori unde s-ar afla ei, oricine ar fi ei, li invită să participe la poezie...

...La cîteva exemple sugestive, autentice poetice, bogate în virtualități semantice și în substanță umană, cite deseuri... În multe cazuri rezultatul obținut pare inferior celui pe care l-ar putea atinge mașina electronică — și aceasta spune tot. Mulți poeți noi, crezînd că străbat zone siderale, nu fac, cred eu, decît să atingă de bine de rău nivelul firmelor luminoase și al biliardelor electrice...

...Concretism, spațialism, obiectivism, fonism, tactilism... etichete rebarbative, într-adevăr, și introductiva monstruoasă. E vorba mai puțin de scoli decît de mișcări. Mișcări strîns înrudite — dintre care cele mai multe datează din anii 50.

...Infinit mai convingătoare mi se pare, în schimb, experiența Novissimi din Italia: dacă reduci, și ei, partea Eu-lui, dacă se vor, de asemenea, obiectivi și deschisi în fața cosmosului, dacă sint, de asemenea, „în căutarea a ceea ce nu cunoaștem încă”, ei se căznesc pe de altă parte să integreze în poezia lor marile experiențe poetice ale istoriei. Pagliarini, Giuliani, Sanguineti, Balestrini, Porta... sînt fideli poeziei mai ales în măsura în care se simt înrădăcinați în istoria omenilor. Pentru ei nu e vorba numai de vibrații, de scripăre, de valori cosmice (!). Poezia e laolaltă și centrifugă și centripetă: centru este omul, fința de carne și de sînge, este expresia umană, cotidiană...

...Trebuie notat, între altele, că reprezentanții poeziei noi sînt mult mai puțin intoleranți decît ar lăsa să se bănuiască unele din sloganurile lor: multora dintre ei nu le displace, de pildă, să comună pe marginea cercetărilor lor verbofonice poeme „în toată regula”... și nici să le editeze în cea mai obișnuită formă.

Text prescurtat și tradus de Gellu NAUM

HENRY MOORE

Ieșind din expoziție și încercînd s-o rememorez, prima senzație pe care o încerc este de neliniște, de frig: parcă prin numeroasele și ciudatele goluri ale volumelor sale, goluri plasate în cap, în inimă, în torace, a început dintr-odată să curgă aerul. Statuile se leagă una cu alta și totă expoziția devine o stranie mașinărie de creat spațiu.

de viață dindu-le solemnitate și nemurire. Amintiți-vă cele două figuri așezate sau „mamă cu copil” — copilul în interiorul mamei ca o veșnicie în alta.

Valorificarea acestor goluri constituie una din descoperirile lui Moore. El le „sculptează” cu aceeași atenție cu care mdelează roca sau toarnă bronzul. De fapt, golurile nu sînt decît o întindere pînă la limită a dorinței sale de esențializare, pentru că artistul nu reprezintă „carnea”, formele obișnuite, ci vede dincolo de ele oasele, noduri mai consistente ale naturii. Din acest punct de vedere sculptura sa are un caracter, am zice, radiografic. Făcînd parcă săpături pe locurile pe unde au trecut hienele, Moore reanimă oasele. Așază scheletele în picioare sau în poziții

Cîteva lucrări au forma unor așchii de os (autorul le numește „muchi de cuțit”) păstrînd neregularitățile rupei acestor materiale dure. O alcătuire de oase rupte e „Luptătorul cu scut”. Numai cioturi, plus timpla scutului. Și mai are și un orificiu în cap pentru cine știe ce belciug cosmic.

Sculptorul englez nu a făcut un secret din faptul că a ajuns la unele din aceste descoperiri ale sale pornind de la românul Brăncuși. De altfel, influența este în anumite lucrări evidentă. Formele terse, șlefuirea ochilor, a nasului, a gurii, a universului pînă la ou, sau și mai departe pînă la sîrut — iată un punct în sculptura modernă spre care duc, s-ar zice, toate drumurile.

Apărent disproporționate lucrările lui Moore au în fond o uimitoare rigoare a proporției. Artistul știe să le adapteze

RETROSPECTIVE TRISTAN CORBIÈRE

Edouard Joachim (Tristan Corbière — poet francez, născut pe domeniul Coat-Congar, în apropiere de Morlaix, la 18 iulie 1848, mort la Morlaix în 1 martie 1878. Lovit încă din prima tinerete de o boală grea care îl deformează fizic, Corbière este nevoit să se clăuseze la Roscoff. În 1872 vine la Paris, colaborează la revista La Vie parisienne unde publică unele poeme ale sale. Își reunește versurile în volumul Les Amours jaunes, apărut în 1874. Poetul, care a murit necunoscut, este impus atenției publicului de Verlaine. Acesta îl așează în fruntea cărții sale Les poètes maudits (1884), admirînd „acest limbaj puternic... această știință a versului... și considerîndu-l un precursor al căutărilor poetice care au marcat sfîrșitul secolului XIX. Ironia, furia neliniștitului poet, explozează din rigorile formei, asociate fiind cu lirismul descriptiv al îndrăgostitului de ocean care a fost Tristan Corbière — într-o mărturisire ingenue. Suspului convertit în sarcasm este expresia suferinței poetului — apăsător de simurgăratea la care l-au condamnat boala dar și filistinismul celor din jur — și a aspirației lui dramatice spre dragoste, spre omenie, spre adevăr.

PARIS

Bostard Creolă cu Breton Și-aici ajuns, — mușuroi, Tarc fără ziduri, și în ploii, Un soare firav și aton.

Chiar cu-așa vers, poet sodea; Artist sîngaci, — anapoda; Și filozof, — cum îi trănzea. Grozav de grav, — de loc grozav. Actor, în rolul-i fu gingav; Pictor: cînta din clarinetă; Și muzicant: dintr-o paletă.

— Cuij! Fă coadă... Un planton În lanț te-mpinge — înapoi! — „Foc stîns; hîrdoie prin noroi” Trec goale-ori pline în coroi.

Un cap l-ai cî-n veci cu capu-n pod; Și prea nebul spre-a fi nerod; Și-o fală-a scos scriind scofală. — Din vers e bun doar ce-l gresală.

Ici, biată Muza lui fecioară, Făci tralouar-n domnișoară, Spuneau: Ce vinde ea de-a rîndul?

Pașure rară — și cupon de marfă; Foarte bărbat... și-adeșea șteafară;

— Nimic. — Zăludă sta, ca zidul, Neuzînd cum sună vidul, Uțindu-se cum trece vîntul...

A tot destoinic, — nătărău; La rău prea bun, la bun prea rău. N-avu ca fiul nesolvent Din Testament, nici testament. Brav și din teama de anost, Călcînd în strachini fără rost.

ORE

Mîla tilharului vînat! Deochi la ochiul asasin! Fier pentru fierul spadasin! — Sufletul meu de har e-singurat! —

Crunt colorist, — dar seorbemază; Neînțeles... lui, mai cu seamă; Plîngea, cînta cu un fals perfect; — Fu-nire defecte — un defect.

Nebunul, sint, din Pampeluna, Și mă-nfior cînd rîde Luna, Mahmura cu fîl funerar... Ce grozav! E totul stîns de-un cenușar.

N-ă fost ceva, nici cineva, Fîră doar poza-n el era...

Simt zvon ca de huruitoare... Mă cheamă ora cabitoare. În golul nopții cad: un clopot... două... ia!

Prea crud, — căci fript fu desori. De loc lui asemănător, Și de urîț și-a ris otîi Ora e-o lacrimă — Tu plîngi, Inima mea!... Dar cîntă, hai — Nu numără.

EPITAF

Mai mult de poispă ore lungi... Ora e-o lacrimă — Tu plîngi, Inima mea!... Dar cîntă, hai — Nu numără.

Prea crud, — căci fript fu desori. De loc lui asemănător, Și de urîț și-a ris otîi Ora e-o lacrimă — Tu plîngi, Inima mea!... Dar cîntă, hai — Nu numără.

Se omori din rîvdă, — ori muri de lene crasă. Și de trăi e fiindcă-a uitat: iată ce lasă: — Regret avu doar unul, că nu și-a fost mireasă —

Prea E! Spre-a se fi suferit. Cu capul beat și trupul iacăș, Sfîrșit, dar necăpătuit. Muri pînă ce să trăiască, — Trăi, pînă să fi murit.

Nu se născu prin nici-o vîrdă, Fu-mpins mereu, de-un vînt, de-o toană, Și fu un arlechin — tocană, Amestec adulter de zonană.

Prea E! Spre-a se fi suferit. Cu capul beat și trupul iacăș, Sfîrșit, dar necăpătuit. Muri pînă ce să trăiască, — Trăi, pînă să fi murit.

N-avea-ncoțro; — cu vino-ncoț; De aur, dar fără-o pară; Nervi, — fără nerv. Vină-n sfîrșeală; Avînt cît vrei, — cu o scrițeleală; Cu suflet, — și nici-o vicoară; Și-amor — dar armăsar de-ocară. — Cu-alteea nume, un nume n-are — Cu ideal — nici-o idee; Rimă bogată, — fără cheie; Re-ntors, — din nici-un drum bătut, Și regăsiindu-se pierdut.

Prea E! Spre-a se fi suferit. Cu capul beat și trupul iacăș, Sfîrșit, dar necăpătuit. Muri pînă ce să trăiască, — Trăi, pînă să fi murit.

Începînd cu acest număr, vom publica periodic, în paralel cu Atlasul liric, o nouă rubrică de traduceri de poezie — Retrospective — care își propune a face o incursiune în istoria poeziei moderne.

În românește de TAȘCU GHEORGHIU

GAZETA LITERARA

COMITETUL DE REDACȚIE: fiberiu Ulian (redactor-șef), Teodor Baly, S. Damian, Ion Lăncrănjan (redactor-șef adjuncți); Al. Oprea (redactor-șef adjuncți); Eugen Simion; Mihai Stoian (secretar de redacție).

zăpada și ploaia lată ce trebuie să mai includem încă între bogățiile țării. Un studiu special al necesita excelentele desene din adăpost, unde artistul face parcă exerciții de drapare. De asemenea miniaturile. „Grupul familial”: „nimic mai plin de grație și de oroare”, am auzit pe cineva exclamînd.

Prezentarea artistică: Radu Georgescu. Prezentarea grafică: Mihăea Popescu. Imprimat la Întreprinderea poligrafică „Informația”.

Spuneam la începutul acestor însemnări, că părăsind expoziția, încerci o senzație de neliniște. Nu știi unde să-ți plasezi pe acest artist. Undeva în trecut geologic? ori în viitorul cosmic? Intorcîndu-te din nou printre figurile sale așezate, torsurile mărite sau „formele verticale interne și externe”, îți dai seama că artistul nu sculptează de fapt decît prezentul; că în neliniștea sa intră paradoxal foarte mult calm. Peste frămîntarea timpului, peste propriile sale coșmaruri, Henry Moore profilează simbolic un genunchi imens.

Marin SORESCU